

evangélikus

81. évfolyam, 11. szám
2016. március 20.

élet

Kéthetente megjelenő magazin | evangelikus.hu

Isten választása

ÉGTÁJOLÓ • 13

**Az ember hite
az ő mennyországa**

KULTÚRKÖRÖK • 23

Theologia crucis

EXKLUZÍV • INTERJÚ VÉGHÉLYI ANTALLAL • 33

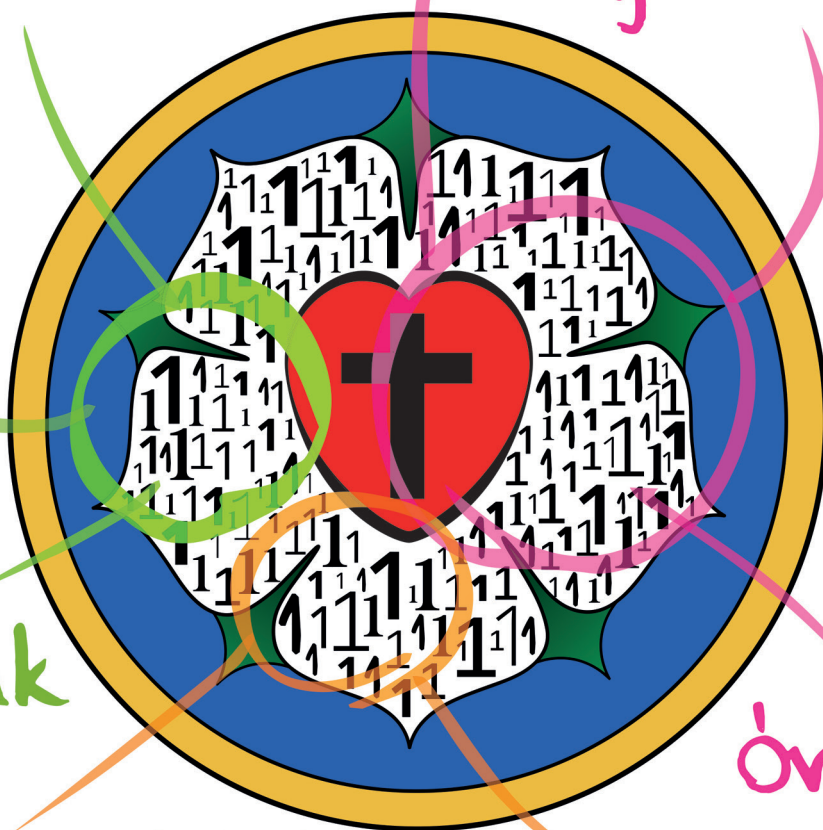
SEGÍTSÉN EGYHÁZI 1%-ÁVAL IS!

rászoruló családok

fogyatékkal
élők

hajléktalanok

idősek

iskolák

óvodák

gyülekezetek/
közösségek

bántalmazott anyák
és gyermekeik

egy százalék
LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

Isten választása

Miért lett volna ez más kétezer évvel ezelőtt Júdeában? Az idegen római hatalom és az arany-
nak hódoló Heródes király aligha kecsgettette reményteljes jö-

vővel a lelki békéjétől, emberi méltóságától, szabadságától megfosztott zsidó népet. A keserűség ilyen fokán egyet akartak: radikális, gyors változást, jóra fordulást bármi áron.

Film Jézus szenvedéstörténetéről

Ferenc pápa egyik nyilatkozatában azt mondta, hogy „szükségünk van farmer-nadrágos és tornaci-
pós szentekre”. Sokat beszélgettünk arról, hogy ha ma jönne

közénk Jézus, akkor mi történne. Vajon mennyire tűnne el ebben a nihilben, ami ma van? Az kezdett el foglalkoztatni, hogy a jelen díszletvilágában jelenítsük meg a passiótörténetet, mégpedig úgy, hogy közben az evangéliumhoz hűek maradjunk.

Az ember hite az ő mennyországá

Megújult a Kossuth-mauzóleum, Magyarország legnagyobb sírépítménye a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben. A hét emelet magas épületet Gerster Kálmán

építész tervezte, a síremléken elhelyezett két szobor Stróbl Alajos szobrász alkotása. A síremléket 1909. november 25-én szentelték fel.

Theologia crucis – keresztkövetés

Interjú Véghelyi Antallal

„Zavarba ejtő módon nemrég két katolikus püspök kritizálta a reformáció egyházait, hogy nálunk mindent beborít a kegyelem, elég hinni, és akkor a bűnöst kinevezik igaznak, holott marad ugyanolyan, amilyen volt, nem változik semmi... Márpedig Luther szerint, ha a tényleges életváltozás nem megy végbe, akkor Krisztus hiába halt meg értünk.”

Nagyon nagy hét

Bizony, bizony hétfőn, március 21-én lesz százharmincöt éve, hogy megalakult a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság. Másnap megemlékezhetünk arról, hogy hatvanöt éve halt meg Almásy László Ede utazó, Afrika-kutató, felfedező, szerdán pedig Utassy József költő, műfordító születésének hetvenötödik évfordulóját ünnepelhetjük. 1891. március 24-én született John Knittel svájci író, tíz évvel korábban, március 25-én viszont a magyar Bartók Béla zeneszerző, zongoraművész, népzenekutató látta meg a napvilágot. És ne feledjük, hogy 1956-ban tíz szocialista ország – köztük Magyarország – március 26-án alapította meg a Dubnai Egyesített Atomkutató Intézetet, s hogy március 27. a háromszáznyven évvel ezelőtt született II. Rákóczi Ferenc vezérlő fejedelem emléknapja. Többek között.

Tucatnyi esemény- és ünnepnapot sorolja az előttünk álló hét jeles napjait, esedékes évfordulóit is. Hogy emlékezzünk X. és Y. fontosságára – a többi között. Mert persze vannak, akiknek Z. és Zs. a fontos, X. meg Y. besorolása csak a satöbbi. Miként a naptári hetek közül sem mindenkinek ugyanaz bír legnagyobb jelentőséggel. Vagy mégis?

Széll Bulcsú nyugalmazott evangélikus lelkész nem is az előttünk álló hetet, hanem a virágvasárnaptól húsvét második napjáig, hétfőig tartó kilenc napot nevezi nagyhétnek, és leszögezi: „A hívő ember és a világ történetében is a nagyhét a legjelentősebb hét. A legnagyobb nap az volt a világ számára, amikor az Úr Jézus Krisztus meghalt minden emberért a kereszten, hogy mindenkinek a bűnét magára vegye. Hogy a személyes életedben is igazán nagy nap lehessen, amikor levette vállaidról bűneid terhét, és új szívet adott. Megtörtént-e már ez a nagy nap az életedben?”

Jegyzetírónk – alapkérdésekkel szembesítő – gondolatmenete a 27. oldalon folytatódik, és nem kevésbé „kínos” kérdésekkel konfrontált lelkésztársa, Véghelyi Antal is a lutheri „keresztteológia” alapján. Mert ha személyes életünk vonatkozásában is az év legnagyobb jelentőségű „évforduló-sorozatának” tekintjük az előttünk álló nagyhetet, akkor abból következnie is kell valaminek. És nem csupán annak, hogy – mondjuk – nagypénteken azért mi is böjtölünk...

● T. PINTÉR KÁROLY főszerkesztő

Oratio œcumenica

Urunk, Istenünk! A szív teljességéből szól a száj! Köszönjük neked, hogy ezen igéden keresztül is emlékeztetsz minket: amilyenek vagyunk, aszerint is szólunk. Kérünk ezért téged, hogy te végy lakozást a szívünkben, hogy az valóban megtisztulhasson, és add, hogy ezáltal egyre közelebb kerülhessünk hozzád, ahogy közeledik húsvét ünnepe.

Figyelmeztess bennünket, hogy ne vegyük hiába nevedet, és Jézus Krisztus nevét is csak hálaadással emlegessük. Hiszen nagy az ő neve, olyan név, amelyre minden térd meghajol mennyen és földön.

Köszönjük neked Fiad életét, halálát, értünk hozott áldozatát; azt, hogy általa megbékéltél velünk, és mi is megbékélhetünk veled, Istenünk.

Urunk, kérünk, hallgass meg minket, hiszen tudod, hogy mindnyájan nagyon vágyunk a külső és belső békére és a nyugalomra, mert olyan sok a békétlenség szerte a világban.

Egyre többen keresnek maguknak új hazát, új otthonot a földön, és kelnek útra egy szebb, jobb élet reményében. De sokan nyugtalanok azok közül is, akik nem ragadnak vándorbotot. Nem találják a helyüket, a feladatukat, egyre csak életük értelmét keresik. Légy velük is, Istenünk! Mutasd meg nekik, hogy ismered, szereted és vezeted őket is, nekik is Uruk és Istenük vagy. Be akarsz lépni szívük és életük kapuján, „bevonulni” hozzájuk, ahogy Jézus is bevonult egykor Jeruzsálembe, szelíden, számárháton, amikor hozsánázva, örvendezve fogadta őt a tömeg.

A kereszt és a feltámadás a te ajánlód és a te titkod – a mi üdvösségünkre. Dicséret, dicsőség és hála legyen neked ma is ezért.

Áldunk és magasztalunk téged végtelen szeretetedért és jóságodért, hogy nem mondtál le egyikünkéről sem. Emlékeztess, kérünk, erre nap mint nap a világ és az egyház vezetőit, segíts őket, hogy felelősen és bölcsen tudjanak dönteni mindenben – a te dicsőségedre és az emberek javára. Ámen.

Bach mindenkinek, aluljárókban és templomokban

Születésnap zenélés és nagyheti passió a fővárosban

Tavaly márciusban, Johann Sebastian Bach születésnapjának környékén Budapest aluljáróit is a mester zenéje töltötte be. A Zeneakadémia Doktorandusz-önkormányzatának vezetésével 2015-ben kapcsolódott hazánk ahhoz a mozgalomhoz, amelyet hat éve egy csellista, Dale Henderson kezdeményezett. Ma már világszerte kiváló muzsikusként ünneplik így – köztéren, aluljárókban zenélve – Bach születésnapját.

Március 19-én, szombaton Budapesten is zenét tanulókkal és neves művészekkel népesülnek be az Astoria, a Deák tér, a Kálvin tér aluljárói, de a Fővám téri vásárcsarnok is, hogy a vonósoktól az ütőhangszereken keresztül a harmonikáig a legkülönbözőbb módon szólaltassák meg, énekeljék Bach műveit. A nap egyik fénypontja lesz 17.15-kor a Szent István-bazilika előtti nagy közös koráléneklés, amelyre minden énekelni szeretőt várnak a szervezők. Kamp Salamon vezeti majd a többezres alkalmi kórust, miközben – már 17 órakor – megkezdődik a *János-passió* előadása is a kelenföldi református templomban a Baptista központi énekkarral. A napot két templomi koncert zárja 18.30-kor, a Szabadság téri templomban kamarazenével, a Kálvin téri templomban pedig orgonamuzsikával. A „*Bach mindenkinek*” részletes programja – amely vasárnap a fővárosi állatkertben folytatódik – szórólapon és az interneten is olvasható (www.bachmindenkinek.hu; felelős szervező: Kovács Zalán László tubaművész, a Zeneakadémia Doktorandusz-önkormányzatának elnöke).

Másnap, március 20-án virágvasárnap ünnepével kezdődik a nagyhét és a passióéneklés különleges ideje, amikor Bach eme művei ugyancsak világszerte megszólalnak. A *János-passió* már említett szombati kelenföldi előadásán túl március 20-án 18 órától a *Máté-passió*

csendül fel a Lutheránia ének- és zenekar tolmácsolásában a Deák téri evangélikus templomban. Március 23-án, a nagyhét szerdáján este 6 órai kezdettel szintén a *Máté-passió* hangzik el Budapesten, a Kálvin téri templomban. A bachi életmű legnagyobb szabású alkotását – amelyben három kórus, két zenekar és énekes szólisták vesznek részt – ezúttal az Utrechti Egyetem hazánkba érkező kórusa és zenekara szólaltatja meg. A magas zenei színvonalon muzsikáló, százhusz tagú együttes saját költségén – alapítványi támogatások segítségével – teljesíti áldozatos zenei misszióját, amelynek keretében Lengyelország és Szlovákia érintésével érkeznek majd hazánkba.

A *Máté-passió* először 1727-ben hangzott el a lipcsei Tamás-templomban. Bach halála után a művészete is feledésbe merült, majd 1829-ben – Mendelssohnnek köszönhetően – éppen ezzel a darabbal kezdődött el a Bach-renaisszánsz. A passió természetesen Máté evangéliumának megfelelő fejezeteire épül. A bibliai elbeszélést egészítik ki passiókorálok, valamint ahhoz kapcsolódó elmélkedő, imádságszövegű áriák és kórustételek, így az egész mű egy hatalmas ívű zenei igehirdetés.

Aki a Bach-passiók zenéjét hallgatva egyszer is végigkísérte lélekben Krisztust a szenvedések és a megváltás útján, az érti, miért nevezik Bachot az ötödik evangélistának.

• BÓDISS TAMÁS

Csókolom néni

„Csókolom! Csókolom!” – szólalt meg az ismerős hang az ajtóból, de olyan harsányan, feltűnően és frissen, hogy még aki tudta, kitől származik, az sem állta meg, hogy ne vessen egy pillantást arrafelé.

Az új vendég kicsit bajlódott az ajtóval, hogy be ne csípje magát, és hogy ne kelljen hangosan becsapnia, de végül sikerült úrrá lennie a helyzeten. Tipegő, de határozott léptekkel elindult a fogas felé, hogy felakassza a kabátját. Ám mielőtt ezt megtette volna, összecsukta és a kabátja zsebébe csúsztatta elmaradhatatlan társát, a fehér botot. Az időss asszony ugyanis vak volt. Igaz, az orvosok nem teljes vakságot állapítottak meg nála, ám ez valószínűleg csak tudományos jelentőséggel bírt, hiszen a gyakorlatban néhány különösen éles folton kívül semmit nem látott.

A Menü bárban már jól ismerték, hiszen nap mint nap odajárt étkezni. Szerette a főztjüket, s ami szintén nem mellékes, még az ő kevésnél is szerényebb járandóságából is teltett a kétfogásos ebédre. Igaz, azt nem láthatta, hogy bár mindig a legalacsonyabb árat fizette, nem okvetlenül az annak megfelelő menü került a tálcájára, hanem az, amelyet – még ha drágább volt is – ő jobban szeretett. A kis étterem dolgozói ugyanis nem átalították időről időre „rútul becsapni” kedves vendégüket. Sőt a figyelmes szemlélő azt is észrevehette, hogy – valami különös véletlen folytán – a hölgy tányérjába kicsit mindig több jutott, mint amennyit meg tudott enni, így ami megmaradt, azt az üzlet dolgozói már csomagolták is be, hogy hazavihesse vacsorára.

A „csókolom-csókolomozást” – amely bár némi ellentmondást hordozott, hiszen nyugdíjas lévén sok „lecsókolomozottnál” idősebb volt – saját maga találta ki. Így könnyebben észrevették, felismerték, ha valahová betért. No meg, mivel így vonult be a köztudatba, „a vak néni” elnevezést lassan az egész lakótelepen felváltotta a sokkal kedvesebb „Csókolom néni” megszólítás.

Nem is akadt a környezetében, aki ne szeretne volna, bár a miéltre aligha tudott választ adni bárki is a lakótelepek közül. Talán kedvességéért vagy idős kora és szomorú sorsa ellenére is feltűnően pallérozott modoráért, netán örökös, hervadhatatlan jókedvéért. Ha tehette, szívesen csevegett bárkivel egy kicsit, mindenkihez volt egy kedves szava, és szelíd türelemmel hallgatta végig azt, aki megszólította. Sőt ha kikérték a véleményét, gyakran bölcs tanácsokkal is szolgált.

Amikor Csókolom néni délben benyitott az étterembe, a helyiség tulajdonosa, észlelvén

a megérkezését, abbahagyta a kiszolgálást, és hozzá sietett. A sorban állók – látván a megtorpanás okát – nem zúgolódtak, sőt akkor sem méltatlankodott senki, amikor a főnök finoman átkarolva az egyetlen még üres asztalhoz kísért, és felsorolta neki az aznapi választékokat.

Aztán Csókolom néni egyszer csak nem jött. S bár az üzlet élte tovább a mindennapi életét, idővel kezdett hiányozni a törekeny törzsvendég. Hiába kérdezősködtek utána, nem tudott róla senki.

Ám ahogy új hónapra fordult a naptár, s a csiklandozó napsugarak délelőttöként már fel-felkeltek egy rövid időre, hogy csúfot üzzenek a még mindig magát kellettő makacs télből, egyszer csak felhangzott az ismerős köszönés: „Csókolom! Csókolom!” Felderültek az arcok, s volt, aki egy gyengéd mosolyt küldött felé, de olyan is akadt, aki simogatva megérintette a kabátját, amikor szokott gyors tipegésével elhaladt mellette.

A néni érezhette, hogy „némi magyarázattal tartozik”, így szerény modorát meghazudtoló nyíltsággal, a panaszkodás leghalványabb jele nélkül mesélte el, hogy bizony azért nem tudott jönni az elmúlt időben, mert elfogyott a pénze, s nem maradt annyi, hogy az ebédjét kifizesse. „Kölcsönkérni nem akartam – mondta –, mint ahogy nem tettem ezt eddig sem soha.” Meg aztán – az igazat megvallva – nem is nagyon lett volna kitől. Így inkább egy reggeli és egy esti étkezésre szorítkozott a nehéz időszak alatt.

„Ezt meg ne halljam még egyszer! Ha legközelebb ilyen van, akkor is tessék jönni, legfeljebb majd felírjuk, és később rendezzük a számlát” – korholta Tibor, miközben hamiskás mosolyra húzta a száját. S véleménye sokakból váltott ki egyetértő bólogatást. Majd meg sem várva a választást, már pakolta is a visszatért vendég tányérjára az aznapi kínálatból a legfinomabbat. A néni mintha kicsit megszeppent volna, de az arcán át-átfutott egy-egy mosoly, ahogy jóízűen falatozott az ízletes, meleg ételből. Aztán – kezében a kis csomaggal – hangos köszönéssel elindult az ajtó felé.

„Ilyen a mi nénink” – dűnyögte maga elé az üzletvezető, majd a következő vendég felé fordult. A pult előtti sorból – mintha csak egy ókori antik dráma kórusa lenne, amely a darab végén összefoglalja a tanulságot – egy mély, dörmögő hang szólalt meg: „Ilyen egyszerű ez. Jónak lenni nem nehéz. Elég, ha nyitott szemmel jár az ember.”

● GYARMATI GÁBOR

Bőjt 6. vasárnapja (Palmarum) – Mt 21,1–9

Virágvasárnapi rejtély

A Szentírás felett ülök, megannyiszor átolvastam Jézus Jeruzsálembé való bevonulásának a történetét. Jól ismerem egészen kisgyerekkoromtól. Fel sem tudom idézni, mikor hallottam először. Mégis, ahogy újra és újra végigfut a szemem a szövegen, elbizonytalanodom. Valami nem teljes ebben a leírásban, valami hiányzik. Hiába hallottam már számtalanszor, rájövök, hogy igazából nem tudom eldönteni, szép vagy tragikus ez a történet, nem tudom eldönteni, hogy a Jézust éltető tömeg ujjongása neki szól, vagy egyszerűen egy pillanatnyi hangulat ragadta őket magukkal.

Próbálok elképzelni magát az eseményt, Jézus életét bemutató filmek jelenetei villannak fel előttem. Minden olyan szép és ideális bennük, mindenki örvendezik. Jézus olyan kedvesen és alázatosan viszonozza a népe örömét! Talán a háttérben valamiféle lírai dallam, mennyei muzsika foszlányai vehetők ki. Elhessegetem ezeket a képeket. Ebben a történetben sokkal többféle érzélem van, sokkal többféle hangulat.

Isten terve. Van azonban valami megnyugtató, valami egészen békességes ebben a leírásban: azok a részletek, amelyek Isten tervét, a beteljesedő prófécíát, Jézus szavait és tetteit mutatják be. Minden egyes részlet egybevág, minden úgy történik, ahogyan az Isten terveiben szerepel. Jézus halad előre, Jeruzsálem felé, a tömeg felé, a kereszt felé. A tanítványok is részesülnek az eseményeknek. Őket magukat is magával viszi ez a magától értetődő megvalósulás. A szamarat a megjelölt helyen találják, a ruháikat ráhelyezik. Olyan egyszerű, mégis olyan sokatmondó Jézus megjelenése ezen az állaton: békesség, alázat árad minden mozdulatból.

A tömegben. A tömeg megszólal, felkiált, pálmaágakat lenget, felsőruhák kerülnek a földre. Beleképzelem magamat az ő helyükbe. Vajon mire gondolhatnak? Mit várnak a Názáretitől? Ilyennek képelték? Nem vártak-e diadalmasabb, nagyobb szabású bevonulást? Vannak olyanok is köztük, akiknek hangjából némi csalódottság hallatszik ki? Talán már sejtik, hogy ő nem fog rendet csinálni az országban, nem fog fegyverhez nyúlni? Nem lesz elég keménykezű ahhoz, hogy az ország szabadságát kivívja? Lehet, hogy egészen mást látnak maguk előtt, mint ami az álmikban, reménységeikben szerepelt?

Vajon bennem is vannak ilyen téves képzetek? Vajon számomra is fontosabbak az én elvárásaim, az e világi áldások, mint az ő legfőbb ajándéka? Szeretnék békét magam körül, jó körülményeket, lelki kiegyensúlyozottságot, sok-sok élményt, szeretnék kiszámítható jövőt a gyermekeim számára. De vajon nem lettek-e ezek fontosabb, mint ő maga, és az, amit ő nekem elkészített?

A kereszt felé. Jézus megy tovább, nem lehet letéríteni az útról. Feladatot kapott az Atyától, és ő azt alázattal és céltudatosan végrehajtja. Ez mégsem korlátozza abban, hogy tekintetével, gesztusaival szeretetet sugározzon az ünneplő tömeg felé. Minden egyes mozdulat: a mosoly, a kedvesség, az intés összhangban van ideérkezésének céljával: a világ megváltásával, ártatlan szenvedésével, az emberért hozott áldozatával.

Szűk látókörű gondolataink nem fogják fel ennek az isteni tettnek a nagyságát, fontosságát. Földi létünk korlátai között nem tudjuk befogadni, mit jelent az örökkévalóság, mit jelent az ő országának az öröme. Mit jelent az üdvösség, minden nyomorúság levetkezése, a bűnöktől való teljes szabadulás.

WILLIAM BLAKE: KRISZTUS BEVONULÁSA, JERUZSÁLEMBE

Megérezni a titkot. Mégis vannak csodák, különleges pillanatok, amikor megérezhetünk valamit abból az örömből, abból a határtalan békességből, amely az ő jelenlétéből árad. Ahol Jézus megjelenik, valami feltárl a titokból, valami megtapasztalhatóvá lesz Isten országából. Egykor Jeruzsálemben is ez történt. Az emberek nem értették, nem érthették még az ő jövetelének végső célját, mégis, a szívük, lelkük megérezte az ő jelenlétében azt az isteni szeretetet, amely a világ megváltását is véghez vitte. Ezért örvendezhettek, ezért lehetett az örömük teljes.

Felfogni a maga teljességében soha nem tudjuk megváltásunk nagyságát, mégis, a tőle, belőle fakadó érzéseink meggyőznek bennünket arról, hogy minden úgy történt, ahogyan kellett. Értünk, a mi megváltásunkért! Hála legyen ezért neki! Amen.

• KECZKÓ PÁL

Imádkozzunk! *Úr Jézus Krisztus! Sokszor bölcsnek képzeljük magunkat, azt hisszük, tudjuk, mire van szükségünk. Sokszor fontosabb a mi elképzelésünk a tiédnél. Bocsásd meg önhittségünket, és szereteteddel formáld bennünket, hogy teljesen rád tudjuk bízni magunkat! Köszönjük, hogy meghallgatod könyörgésünket. Amen.*

Isten ajtót nyitott a szlovák evangélikus testvérek felé. A Felvidékhez fűződő kapcsolataink ápolása közben természetesen elsősorban a magyar evangélikusokra fókuszálunk. Szükség is van a figyelemre, közös felelősségvállalásra, mivel a legtöbb gyülekezet a létéért küzd. Ugyanakkor tudnunk kell, hogy a felvidéki tízezres magyar evangélikus közösség része a négyszázötvenezer tagot számláló szlovákiai evangélikus egyháznak.

Nem mindegy, hogy milyen a hazai és a szlovákiai evangélikus egyház kapcsolata. A 20. század drámai, tragikus eseményei nem használtak a két nép és a két egyház viszonyának. Járom a környező országok gyülekezeit, de a legérzékenyebb helyzetet Szlovákiában tapasztalom. Sok a sérülés, fájdalom, be nem gyógyult seb. Mindez akadályozza az egyház növekedését is. Ezért is élem meg örömmel, hogy az evangélium által egyre többször találkozunk szlovák testvéreinkkel is. Püspöki szinten is történtek pozitív lépések, megállapodás született a két egyház között.

Március elején a szlovákiai evangélikus egyház 1936-ban indult és azóta is élénken működő imádkozó mozgalma, szövetsége hívott meg eperjesi konferenciájára. (Az elmúlt hónapokban ez már a negyedik alkalom volt, hogy szolgálhattam igével a szlovák egyházban: konferencián, lelkeszerkeztelen, presbiteri napon.)

Eperjes egyike a csodaszép felvidéki városoknak. 1910-ben tizenhatezer lakosából nyolcezer volt magyar és hétezer szlovák. A 2011-es adatok szerint ma kilencvenezer lakosa van; magyar – egy sem...

Szlovák és magyar jó testvér?

A történelem során sok megpróbáltatás érte az eperjesieket. Például 1687-ben Carraffa osztrák császári tábornok kegyetlenkedett a városban: több mint háromszáz embert kínoztatott meg, és huszonnégy gazdag polgárt nyilvánosan kivégeztetett, hogy vagyonukat megszerezhesse. A hatalmas főtéren egyetlen magyar nyelvű feliratot találtam, amely éppen erre az esetre emlékeztet: „Istent imádni s hazát szeretni tőlük tanuljatok.” (A kivégzések helyén ma Mária-emlékoszlop látható.)

A városnak több ismert evangélikus szülőtte is van: Sándy Gyula, Hamvas

Béla, Maléter Pál. De elég a visszatekintésből! Áldott, jó atmoszférájú találkozót adott Isten március 4–6-án. Az imatalkozó címe ez volt: *Egyedül Krisztus*.

Jónás és Péter történetei alapján beszéltem az Úr szabadításáról (Jón 2,10b; Jn 21), a második esélyről, az újrakezdésről, a kegyelem erejéről. Imádkoztunk szlovákokért, magyarokért, a környező népekért, Európáért és a világot. Hiszem, hogy az ilyen spirituális alkalmak sokat segítenek a gyógyulásban, a sztereotípiák, előítéletek elhagyásában és a közös missziói felelősség gyakorlásában.

• SZEVERÉNYI JÁNOS

Óvodapedagógusok töltek Vácott

Egyházunk huszonhat óvodájából (egy evangélikus intézményből nem tudtak eljönni) száznegyvennégy résztvevő – óvodavezető és óvodapedagógus – regisztrálta magát március 1-jén Vácott az evangélikus óvodák tavaszi szakmai napján. A rendezvény a Magyarországi Evangélikus Egyház pedagógiai intézetének tantárgygondozói programjába illeszkedett. Majorosné Lasányi Ágnes igazgató (képünkön) köszöntésében méltatta az evangélikus óvodák szolgálatát, és átadta a legutóbbi Katalin-bál bevételéből beszerzett báb- és könyvcsomagokat.

A szakmai nap nyitányaként Vác város polgármestere, Fördös Attila, majd Lakatosné Hachbold Éva óvodavezető és tantárgygondozó, valamint Karacs Péterné, a házigazda Váci Evangélikus Óvoda vezetője köszöntötte az egybegyűlteket. Vácott 1994-től működik a helyi egyházközség fenntartásában óvoda, s az intézmény elő-

iskolás csoporttal adott hasznos ötleteket arra, hogy miként lehet a néphagyományokat, a néptánc alapjait beilleszteni az óvodai foglalkozásokba.

Dr. Kelemen Lajos, a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar Szociálpedagógiai Tanszékének főiskolai docense *Problémás gyermekek, problémás*

merni a tehetséget? – erre a kulcsfontosságú kérdésre kaphattak választ – és nyomtatható segédanyagokat – a résztvevők. A nap negyedik előadójaként Lázárné Skorka Katalin mezőberényi parókus lelkész, egyházunk ifjúsági és gyermekbizottságának elnöke szólt a kitartó jelenlevőkhöz *Gyógyító bibliai történetek – a valláspedagógia teológiai válaszai és gyakorlati lehetőségei* címmel. A szakmai nap a helyi egyházközség lelkészének, e sorok írójának úti áldásával ért véget.

● DETRE JÁNOS

szőr volt ilyen nagyszabású – országos – rendezvény szervezője és házigazdája.

A délelőtti program a váci Madách Imre Művelődési Központban zajlott. Először a helyi óvoda nagycsoportosai szolgáltattak énekkel és ünnepi műsorral, majd Ónodi Béla, a Magyar Táncművészeti Főiskola Néptánc Tanszékének adjunktusa módszertani bemutató foglalkozás keretében egy

szülők címmel tartott igen tartalmas, építő, tapasztalatokkal színesített és humorral át- szőtt, érdekes előadást.

Ebéd után a Váci Evangélikus Óvoda épületének bejárásával folytatódott a szakmai nap. Ezt követően először dr. Dúró Zsuzsa pszichológus tartott szakmai előadást az óvodai tehetségfejlesztő munka alappilléreiről. Hogyan lehet óvodáskorban felis-

„A veszélyes szakmákban dolgozók felveszik a védőfelszerelést. A röntgenben dolgozókon ólomkötény, a favágókon vágásbiztos munkaruha és védősisak van. A szemétszállítók biztonságát kötelező védőoltások és munkakesztyű vigyázza. Ha a kegyesség folyamatos gyakorlását elhanyagoljuk, netán lemondunk róla, hiába vagyunk szakmailag felkészültek, veszélyben vagyunk, sőt az egyházi intézmény szolgálatát is kockáztatjuk. Pál apostol Timóteusnak írt gondolataiban (1Tim 4,4-7) az egyházi szolgálat módszertanát és munkavédelmi útmutatását adja.”

Idézet Detre János váci parókus lelkész nyitóáthítatóból

Evangélikus bábfesztivál

A kőbányai Kápolna Színpad adott otthont február 27-én az evangélikus bábfesztiválnak. Az idei téma az „Áldás leszel” volt. A büki bábcsoport a *Lelkünk hangjai* és a *Beszélő sziklák*, míg Nagyveleg kis és nagy bábcsoportja az *Áldás a kút mélyéről*, illetve az *Ábrahám és Lót* című bábdarabbal mutatkozott be. (A piliscsabai bábosok – betegség miatt – távol maradni kényszerültek a rendezvényről.) Zenélt a Közel zenekar, interaktív áhítatot tartott *Németh Zoltán*, egyházunk országos irodája gyülekezeti és missziói osztályának vezetője.

● HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Mint a kabát és a gombja

Luther vagy Melanchthon?

Nem könnyű, sőt szinte megválaszolhatatlan kérdés ügyben gyűltek össze március 7-én a budavári evangélikus szabadegyetem hallgatói, ugyanis az előadó a következő kérdésre kereste a választ: a magyarországi reformációra Luther Márton vagy Philipp Melanchthon gyakorolt-e jelentősebb hatást? Monok István Széchenyi-díjas irodalom- és művelődéstörténész, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ főigazgatója nem is foglalt határozottan állást a kérdésben, ugyanakkor egy bő órán keresztül hallatlanul izgalmas kultúrhistoriai kalandozásra invitálta a hallgatóságot.

„Ezek után az Úr szolgálatba állított másokat is, hetvenkét tanítványt, és elküldte őket maga előtt kettesével minden városba és helységbe, ahova menni készült. Így szólt hozzájuk: »Az aratnivaló sok, de a munkás kevés, kérjétek tehát az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az aratásába. Menjetek el! Íme, elküldelek titeket, mint bárányokat a farkasok közé.«” (Lk 10,1-3)

Az est házigazdájaként elsőként megszólaló Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke a fenti igék alapján arra emlékeztetett, hogy Jézus Krisztus is párban küldte el az örömhír hirdetésére vállalkozó tanítványait. Nem véletlen ez, hiszen két ember könnyebben megbirkózik a nehézségekkel, ráadásul – ha jó a párosítás – az egyiknek az előnyös tulajdonságai kiegészíthetik, erősíthetik a másik képességeit, s persze ez fordítva is igaz lehet. Luther és Melanchthon esetében is valahogy így történt ez: adott volt egy szerzetes és egy világi tudós, illetve egy darabos természetű, szász parasztivadék és egy cizellált lelkű értelmiségi. Isten ügyének előmozdításához mindkettőjükre szükség volt, így alkothattak együtt kiegyensúlyozottan és hatékonyan tevékenykedő párost – mondta nyitóáhítatában Fabiny püspök.

Aligha dönthető el egyértelműen, hogy a két vallásújító közül melyik gyakorolt erőteljesebb hatást a 16–17. századi Magyarország szellemi életére – állítja Monok István. A művelődéstörténész szerint nyilvánvaló, hogy Luther eszmérendszere inkább a korai kereszténység hagyományaihoz illeszthető, ugyanakkor Melanchthon jóval közelebb áll a latin kereszténységhez. Luther gondolkodása,

szenvedélyes vallásossága inkább Kempis Tamás (1379–1471) Ágoston-rendi szerzetes középkori keresztény irodalmi művéhez, a *De imitatione Christi*hez (*Krisztus követése*) köthető. Ide nyúl vissza a reformátor, amikor az összes keresztény lelkiség közös nevezője és célját keresi, amelynek a szentírási alapja Krisztus „jőjjetek utánam” fölszólítása, s amely egyaránt szól az apostoloknak és a tanítványoknak (Mt 4,19). Melanchthon ugyanakkor sokkal inkább kötődött szellemileg a hagyományos humanizmus világeszményéhez.

Miként kettőjükben, a reformáció korabeli Magyarországon is jól elkülöníthetően jelen volt ez a két szellemi irányzat – mondta Monok István. A Jagellók korában szolgáló papság jelentős része egyetemet végzett, vagyis erős hatást gyakorolt rájuk az itáliai egyetemekről egész Európát átsugárzó humanizmus. Ugyanakkor tény, hogy a mohácsi vész idején a hazai egyház elvesztette főpapjainak jelentős hányadát, s ebben a meggyöngült állapotában a ko-

Monok István és Fabiny Tamás

Melanchthon és Luther bibliai szöveget fordít Pomeranus és Cruciger társaságában

rábbinál kevésbé tudott ellenállni a lutheri reformáció térhódításának.

Monok István a korabeli Magyarország jelentősebb könyvtárainak ránk maradt könyvjegyzékei alapján elemezte, hogy milyen arányban voltak jelen a gyűjteményekben Luther, illetve Melanchthon művei, s ebből következtetett az azonos töröl fakadó, mégis eltérő árnyalatokat mutató gondolatrendszerek elterjedtségére. A módszer a maga egyszerűségében zseniális, hiszen aligha lehet vitatkozni azon, hogy egy-egy értelmiségi főúr vagy közösség gondolatvilágát, világszemléletét leginkább könyvgyűjteménye alapján lehet megítélni.

A 16. században – művelődéstörténeti szempontból – a főúri udvarok lényegében átvették a hiányzó uralkodói udvar szerepét – állítja Monok István. A sárvári Nádasdy család jószágigazgatója 1560 kötetes könyvtárt gyűjtött össze, melynek meglelt jegyzékében egyaránt szerepelnek Luther és Melanchthon művei. Batthyány Boldizsár nemesújvári, 672 kötetes gyűjteménye volt a kor egyik legjelentősebb protestáns iskolai könyvtára, amelyben Luther művei néme-

től és magyarul egyaránt olvashatók voltak. Ugyanakkor Melanchthontól származó kötetek is felbukkannak a gyűjteményben, sőt arra is utalnak adatok, hogy a főúr ezek egy részét állandóan magánál tartotta.

A Forgách család 1588-ból származó, könyvjegyzékkel nyilvántartott könyvtárát utóbb a trencsényi iskolának adományozták. Ebben a gyűjteményben mindkét reformátor művei olvashatók voltak. Thurzó György 1611-es, jegyzékkel nyilvántartott gyűjteményében Luthernek kevesebb, Melanchthonnak több műve szerepel, sőt Thurzó még a Wittenbergben folyó teológiai vitákat taglaló nyomtatványokat is gyűjtötte.

A kor tudóskönyvtárainak összetételéről is maradtak ránk adatok. Zsámboki János közel 3000 kötetes gyűjteményében megtalálhatók voltak Luther korai írásai, ugyanakkor Melanchthonnak jószereivel minden művét összegyűjtötte a bölcsleleti és orvosdoktor, a kor ismert humanistája. Oláh Miklós tudós katolikus főpap őrzött a könyvtárában néhány Luthertől származó kötetet, de az olyanokból többet, amelyeket a reformátorról írtak. Melanchthontól a Pálról szóló

kommentárt tartalmazza az érsek könyvtárának jegyzéke.

Monok István előadásában citálta még a korabeli polgárság ránk maradt néhány érdekesebb könyvtári jegyzékét is. Ilyenek inkább az ország nyugati feléből maradtak fenn; a török által megszállt keleti területekről alig vannak könyvtári adatok. A nyugati végeken inkább Luther munkáit olvasták, ugyanakkor Melanchthonnak az iskolákban használatos művei is felbukkannak, igaz, szerény arányban. Nagyon ugorva kelet felé, a Brassóban és Nagyszombatban élő századok körében talán inkább Melanchthon volt népszerű, a polgárság jellemzően Luthert, a papság inkább az utóbbit olvasta.

Összefoglalva azt mondhatjuk – jelentette ki előadása végén Monok István –, hogy statisztikai értelemben 1640-ig Melanchthon volt a népszerűbb a korabeli humanista szellemiségű magyar értelmiség körében, de Luther művei is mindvégig közkezen forogtak, így a reformáció eszméjének kétféle interpretációja egymást erősítve vetette meg a vallási megújulás fundamentumát.

● ILLISZ L. LÁSZLÓ

Paul Luther, az orvos és alkimista

Luther Márton családjával érdemtelenül keveset foglalkozunk, pedig a reformátor gyermekeinek sorsa szorosan összekapcsolódott az evangélikus egyház korai történetével. Jó példa erre Paul Luthernek, a család harmadik, egyben utolsó fiúgyermekének az élete.

Paul Luther 1533. január 28-án született Wittenbergben, szülei nagy öröme. A reformátor apa büszkén jegyezte fel a nevezetes napról, és elmondta a keresztes beszédben is: „A fiamat Paulnak nevezem, mert Szent Pál sok tanítást és példabeszédet hagyott ránk. Isten adja meg Pál kegyelmét és ajándékát. Én és Isten is úgy szeretnénk, hogy minden fiam örökölje tőlem a kedvet a küzdéshez; ebben szeretném, ha Hans Löser segítene; a kedvet a tanuláshoz, ebben [Justus] Jonas és Philippus [Melanchthon] illetékes; a kedvet a munkához, ha gazdálkodnának.” Erre Hans Löser örökös udvarnagya, Paul Luther keresztapja levelet küldött az újszülött apának: „Valószínűleg az Úristen szeretné, ha egy új ellenfelet nevelnék a pápaság vagy a törökök ellen.”

A családi boldogság azonban nem sokáig tartott. Paul 1546. február 18-án Eislebenben már apja halottas ágya mellett állt. Az apa halála után nagyon megromlott a család anyagi helyzete. Ugyan megmaradtak az örökölt birtokok, de a schmalkaldeni háború miatt többször menekülésre kényszerültek, egyszer Magdeburgba, máskor pedig Braunschweigbe költöztek, közben javaik megsemmisültek. Gregor von Brück kancellár többször izgatott az özvegy ellen az udvarban, ezért a gyámságot a család baráti köréből senki sem vállalta, még Melanchthon sem. Noha János Frigyes szász választófejedelem időnként küldött anyagi támogatást, de miután Móríc herceg került a helyére, elmaradt a pénzösszeg. A legbiztosabb megélhetési alapot a III. Keresztély dán király által – aki az elsők között tette állammivallássá a reformált hitet – folyósított ötven arany képezte.

Paul nem volt katonaalkat, vele született kedvesség és udvariasság jellemezte.

Philipp Melanchthon és Vitus Winsheim vezetése alatt először filozófiát, latin és görög nyelvet tanult, majd – Melanchthon tanácsára – orvosi-gyógyszerészeti tanulmányokat folytatott a wittenbergi egyetemen. 1552-ben az egész egyetem Torgauba menekült. Követte a Luther család is. A város kapujánál baleset érte Paul édesanyját – Luther Márton özvegyét, Katharina von Borát –, és hamarosan, december 22-én belehalt a sérülésébe.

Paul 1557 decemberében megszerezte a wittenbergi egyetemen az orvostudományok doktora címet, egyben átvette Jacob Milichius dékán kezéből a doktori kalapot is. A következő évben meghívták tanárnak a jénai egyetemre. Beköszöntő előadásában hálásan, meleg szavakkal emlékezett meg édesanyjáról, aki a gyógynövények, a házi orvoslás kiváló ismerője, egyben rendkívüli betegápoló volt. A fiatal tanár a vallomása szerint tőle kapta az első igazi ösztönzést, hogy az orvosi pályát válassza.

1560-tól II. János Frigyes szász-weimari herceg személyi orvosa lett, majd 1567-től ugyanezen tisztségben tevékenykedett Braunschweigben. 1571-ben, II. Joachim herceg halála után Ágost szász választófejedelem szolgálatába lépett a drezdai udvarban. Az uralkodó messze földön híres volt művészet- és tudományoszeretéről, illetve az evangélikus hithez való ragaszkodásáról.

A választófejedelem felesége, Anna, III. Keresztély dán és norvég király leánya a Luther család hűséges segítőjének bizonyult, szinte „fanatikusan” elkötelezte magát a lutheri tanítás mellett. Ugyanakkor rendkívüli szociális érzékenységről tett tanúbizonyságot, segítette a szegényeket; a nép az ország „anyaként” tisztelte, egyszerűen csak Anna anyaként emlegették. (Róla Pet-

róczi Éva tollából közölt írást az *Evangélikus Élet* ez évi 7. száma *Dániai Anna hercegnő volt a szász evangélikusok „anyja”* címmel.)

Annát mint magánembert nagyon érdekelte az asztrológia és az alkímia. Az utóbbi a középkorban, amikor a kémia, a gyógyszerészet és az aranycsinálás még nem kü-

Katharina von Bora, Paul Luther édesanyja

lönült el, nagyon elterjedt volt. A fejedelmesszony a kollektív népi bölcsességet és tapasztalatot igyekezett tudományos alapon kutatni és fejleszteni: a Drezda melletti Annaburgban korszerű laboratóriumot alakított ki, összegyűjtette – szárítva vagy préselve – szinte az országban megtalálható összes növényfajt; a virágok, levelek, gyümölcsök és gyökerek az udvari kertészetből, a „vadnövények” az erdőkből és a folyó menti ligetektől származtak.

Ebben a munkában a hercegnő kiváló segítőtársat nyert Paul Luther személyében, aki addigra már több gyógyszert is megalkotott. *Unguentum ex nitro* és *Aurum potabile* nevű gyógyszereit főként a pestises időszakban ajánlották rendszeres alkalmazásra. Paul ilyenformán nemcsak mint orvos és alkímista lett elismert, hanem „a gyógyszerek doktora” címmel is megtisztelték.

A választófejedelem halála után, 1586 és 1588 között Paul az új uralkodó, I. Keresztély szász választófejedelem személyi orvosa volt, de mivel az udvarban előretörttek a kriptokálvinisták, Lipcsébe költözött, ahol szintén orvosként praktizált. Röviddel halála előtt Frigyes Vilmos szász-weimari herceg, lipcsei jószágkormányzó választotta személyi orvosának.

1593. március 8-án hunyt el. Nagy részét mellett temették el a lipcsei Szent Pál-templomban. A választófejedelem díszes, latin nyelvű táblát készíttetett a sírjára; a sír a templom 1710–1712 közötti átalakítása során elpusztult.

Népes család maradt utána, hiszen már 1553-ban megnősült. Egy régi sváb család sarját, Anna Warbecket (1532–1586) vette feleségül, akitől négy fia és két lánya született. Apósa, Veit Warbeck, a humanista műveltségű udvaronc egy francia lovagregény, *A szép Magelone* fordításával vált híressé.

Paul Luther gazdag szellemi örökségét, eredeti tudományos kéziratait, valamint kiterjedt levelezését a különböző királyi és fejedelmi udvarokkal, neves tudósokkal a lipcsei városi könyvtár őrzi *Acta Lutherorum* néven. Halála után, 1598-ban a sziléziai Boroszlóban (Wrocław) kiadták az *Oratio de arte Medica et Cura tuendae valetudinis* című művét.

● BIKFALVI GÉZA

Evangélikus Élet-előfizetés jelentős kedvezménnyel

Ha megrendeli lapunkat, és hoz magával még egy előfizetőt, akkor mindkettejük előfizetése ajándék hónapokkal hosszabbodik. Negyedéves előfizetéshez egy, féléveshez két, egész éveshez pedig négy további hónap az ajándék.

Az Evangélikus Életet megrendelheti e-mailben a kiado@lutheran címen és telefonon is: 06-1/317-5478 vagy 06-20/824-5518. Előfizetési díjaink: egy hónapra 1 195 Ft; negyedévre 3 575 Ft; fél évre 7 150 Ft; egy évre 14 300 Ft.

ECCE HOMMO – QUENTIN MASSYS'S FESTIVÉNYE (1515)

Isten választása

Adorjani Dezső Zoltán

püspök
Romániai Evangélikus-
Lutheránus Egyház

A jó választás, a helyes döntés megtalálása a nagykorúvá serdült élet hétköznapjainak része. Munkát, hivatást, párt kell választani, majd iskolát a gyerekeknek, konyhabútort vagy autót. Négyévente egy-egy nagy politikai döntésre is sor kerül. Hogyan befolyásolja vajon a világtörténelmet, a globális falu sorsát, ha idén novemberben új elnöke lesz az Amerikai Egyesült Államoknak? Mi változik a romániai önkormányzati választások után? Reményteljesebb, normálisabb jövő elébe nézhetünk egy igazságosan lezajló parlamenti választás után? Kik azok, akiknek bizalmat szavazhatunk? Tudunk egyáltalán még bizakodva részt venni ezekben a döntésekben? Már elégünk van a hamis „messiásokból”? Már unjuk a cirkuszi látványosságként generált zsvajt, szemfényvesztést, a hamisan zengő kampánysörtét?

Úgy tűnik, a választást, a döntés kényszerét mégsem lehet megspórolni. Valahogy mindig döntenünk kell. A magyarok vezetőinek is döntenük kellett már az első ezredfordulón a nép jövőjéről. Az *István*, a király rockopera a döntés dilemmájával indít: „Valakinek holnap le kell győzni a sötétséget. [...] Mondd, te kit választanál?”

„Valakinek holnap le kell győzni a sötétséget.

Mondd, te kit választanál? [...]

Valakinek holnap meg kell váltani ezt a világot.

Mondd, te kit választanál?”

(Bródy János)

Miért lett volna ez más kétezer évvel ezelőtt Júdeában? Az idegen római hatalom és az aranyak hódoló Heródes király aligha kecsgettette reményteljes jövővel a lelki békéjétől, emberi méltóságától, szabadságától megfosztott zsidó népet. A por és a szegénység úgy leült az egyszerű nép bőrének pórusaiba, lelkébe, hogy már az üdvösség és az emberi méltóság fogalmainak fénye is elhalványult előttük. A keserűség ilyen fokán egyet akartak: radikális, gyors változást, jóra fordulást bármi áron.

Jézust, a názaretit királlyá akarták emelni. Azt akarták, hogy egyszerre sok kenyeret adjon, enyhítse inségüket, s tegye ezt radikálisan, határozottan, fegyverrel, mert az erőszak nyelve valamiért mindig célravezetőbbnek, hitelesebbnek tűnik.

És ott, e harcra éhes, keserű tömegben megáll Jézus a legszelídebb és legnagyobb méltóság fényével. Gyógyít, táplál, vigasztal, bűnöket bocsát meg, és bűnösöknek ad új esélyt, megújított életet. Tanít, prédikál, kivezető utat mutat a reménytelenségbe süllyedt embereknek.

A római konzul, Pilátus mérlegel. Kérdez egyszer, kétszer, de nem vállalja a határozott, világos döntés kockázatát. Inkább mossa kezeit, és a „demokráciára”, a „mindenható népre” hárítja a döntés felelősségét. A csöcselék, az elvakult, arcatlan tömeg nem is kíváncsi érvekre, igazságra, méltányosságra. A tömeg radikális, látványos következményt akar. Ezért vádol, sürget, gyűlöl és követel egyre fülsiketítőbben vért és halált. A hangadók megvesztegetett lelkiismerettel üvöltik: „Feszítsd meg!”

Barabás kell nekik, a forradalmár zélóta, a radikális hős, aki már holnapra ígérte a tejjel-mézzel folyó Kánaánt, a földi igazság országát, a kard hatalmát, az erőszak mámorát, a bosszú kéjét. A békés módszer nem divatos, a józan értelem nem kelendő, a szeretet szava halk és – látzólag – erőtlenn.

„Mondd, te kit választanál?” Tudunk-e már józan bölcsességgel voksolni? Hányszor akarjuk még Barabást választani? Hányszor ismerjük még félre a jó megoldást, és hányszor hagyjuk meg, hogy hamis eszmékkel, olcsó, de kecsgettető reményekkel megvásároljanak?

Mielőtt a rezignált passzivitás várába zárkozánk, halljuk meg újra azt az örömhírt, hogy egy választás végérvényesen eldőlt. S ez nem emberi választás, ezért nem „időszakos” döntés volt, hanem radikális, örök érvényű igen. A mindenható örök Isten szeretetének igene hangzott el. A megváltó Jézus Krisztus minket választott. Ő kétezer évvel ezelőtt ott a távoli római provinciában a teljes és megbékélt életre vágyó, kétségbeesett ember mellett döntött. „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy megszületett Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16)

Az Örökkévaló nem mondott le rólunk! Értünk, sokszor rosszul választó emberekért vállalta a legnagyobb szenvedést, a mélységet a létnek, hogy nekünk Életünk legyen. Ő, a mindenkor szent és igazságos döntött. Ismeri tehetetlenségünket, és azt is tudja, hogy vele, csakis vele vagyunk képesek a legnagyobbra: a szeretetben, könyörületességben megélt reményteljes jövőre. Ismeri gyarlóságunkat és félelmeinket, mégis arra hív, hogy – az ő halált legyőző erejében megkapaszkodva – válasszuk a békesség, az irgalom, a világosság, az Élet útját a pusztító, összezavaró bűn helyett.

Döntésével és keresztyének jelével hív, hogy mi is döntsünk újra és újra az élet, az értelmes és vele megélt örök Élet mellett. ●

Kilenc indok: miért énekeljünk gyülekezeti énekeket?

Nem is olyan régen a gyülekezeti énekek szerves részét alkották minden keresztény istentiszteletnek és alkalomnak. Mára – a gyülekezeti (bibliaóras) kemény magot leszámítva – nem igazán énekeljük ezeket a klasszikus keresztény, illetve felekezeti korálokat. Ez a folyamat a gyülekezeti élet minden területét elérte, talán az istentiszteleti liturgiát legkevésbé. Mindenkinél lehet tapasztalata a temetéseken egyedül zengő lelkész- és kántorhangról, a kínos-csendes iskolai éneklésekről, ifjúsági órákon pedig csak a gitáros ifjúsági énekek kerülnek elő – jó esetben. Összegyűjtöttünk néhány tény és érvt: miért gyakoroljuk mégis tovább ezt a hosszú, szép hagyománnyal bíró gyülekezeti „himnuszköltészetet”?

1. Az énekek teológiai gondolkodásra tanítanak.
„Mutasd meg egy gyülekezet énekeit, és megmutatom, milyen teológiát művelnek” – állítja egy amerikai bibliatudós. Igazat adhatunk neki, hiszen az istentiszteleti énekek azon túl, hogy tanítják, másfajta megvilágításba is helyezik a keresztény történeteket és fogalmakat. Tájékoztatnak, gazdagítanak, építik hitünket, és megerősítenek elhívásunkban. A felszínes dicsőtés viszont rossz teológiát szül, a rossz teológia pedig gyenge egyházat.

2. Segítik az érzelmek kifejezését.
Az érzelmek kifejezése nem erőssége az istentiszteletnek, pláne a protestáns hagyományban. A kortárs gitáros dicsőtések olykor komolytalanok, és egy kicsit mintha elutasítóak is lennének a bennünket körülvevő világgal szemben. A múlt és a jelen legjobb egyházi énekei viszont lehetővé teszik, hogy őszinte és emberi választ adjunk a rideg valóságra. Az élet legsötétebb és legboldogabb óráiban egy ilyen „ősi” ének mindent sokkal jobban összefoglal, mint amit a szívünk és a

szánk szavakkal el tudna mondani. Kapunk egy másik, magasztosabb nyelvet, hogy megfogalmazhassuk Krisztus evangéliumának örömhírét – válaszul a körülöttünk tapasztalható feszültségekre.

3. Társadalmi tudatosságról tanúskodnak.
A másik emberről való tudás, a másik jelenlétének tudatosítása feltűnően hiányzik az olykor öncélú modern dicsőtésekből. Az a gondolat, hogy hitünknek radikális hatása lehet arra, hogyan viszonyulunk a bennünket körülvevő világhoz, szépen visszaköszön régi énekeinkben.

4. Közös éneklésre szánták őket.
Az előző pontban foglaltak az is bizonyítja, hogy egyházi énekeinket alapvetően közös éneklésre szánták. A kortárs dicsőtő énekeket általában egyének vagy kisebb csoportok adják elő, őket követi a közösség többi tagja. Ez a gyakorlat viszont azzal jár, hogy a megszólaltatás nagyban függ az előadótól, nagy változatosságot en-

ged a ritmusban, a dallamban és a tempóban – ezért nehéz követni. A korálok önálló, egész darabok, amelyek elkezdődnek és befejeződnek, mint a költemények. Harmóniájukat pedig a klasszikus négyszólamú kórus-hagyomány adja, ez teszi ideálissá a dalokat a robusztus, nagy, csoportos éneklésre. Amióta a zene lejegyezhető, a dallam és a ritmus követése még inkább lehetővé teszi az egységes éneklést. A gyülekezeti közös éneklés pedig megfizethetetlen.

5. A korálok illenek az istentisztelet liturgiájához.
A kortárs dalok általában ugyanazokból a panelekből építkeznek, témájukban talán kapcsolódnak a klasszikus korálokhöz, ám a gyülekezeti ének teológiai és liturgikus funkcióját gyakran szem elől tévesztik. A korálok magától értetődően illeszkednek a keresztény istentiszteleti rendbe, segítségükkel az egybegyűlteket valóban megélhetik

a gyülekezet közösségét, hirdethetik az evangélium üzenetét, hálát adhatnak Istennek; a gyülekezeti énekek tehát segítik, hogy a gyülekezeti tagokban erősödjék az elhivatottság a keresztyén szolgálatra.

6. A korálhagyomány könnyen elfogadja az új elemeket.

A gyülekezetekben érzékelhető egyfajta törésvonal a régi és az új énekeket előnyben részesítők között, pedig a helyzet nem ennyire kiélezett. Korályújteményünk igen változatos és befogadó: minden generáció énekei közül beépíti a legjobbkat, ha azokat valóban közös gyülekezeti éneklésre írták.

7. Szervezhetünk „sör és himnusz alkalmakat”.

Mi sem bizonyítja jobban, hogy kortárs szokássá is lehet tenni a gyülekezeti éneklést, mint az idehaza ma még talán furcsának tűnő „Beer and Hymns” (sör és himnusz, magyarul inkább: sör és korál) alkalmak, amelyek a tengerentúlon rendkívül népszerűek. Amikor magasba lendül a söröskorsó, a résztvevők – esetenként akár több százan is – a *Győzelmet vettél...* kezdetű vagy valamelyik másik klasszikus korálra zendítenek rá.

8. Arra emlékeztetnek bennünket, hogy keresztyének lenni más minőséget jelent.

Ezeknek az énekeknek nem az a céljuk, hogy elkápráztassák a nem hívőket, hanem hogy összekovácsolják a hívők közösségét. A régi egyházi énekek nem utá-

nozzák a népszerű zenét – lényegesen különbözik tőlük dallamviláguk és szókincsük is. Ez az a fajta hangzásvilág, amelyik nem kerül a slágerlisták élére, ám ezzel nincsen semmi baj, ez egy másik műfaj, más minőség, ahogyan keresztyének lenni is az.

9. Ezek az énekek összekötnek bennünket korábbi korok keresztyéneivel.

Napjainkban rendelkezésünkre áll számos technológiai újítás, kommunikációs lehetőség, mindemellett olyan társadalomban élünk, amely hiányt szenved az őszinte és személyes emberi

tentisztelet kortárs, mert itt és most, mi csináljuk. Minden istentisztelet jövőbeli, mert a feltámadás reményében végezzük.

A gyülekezeti énekek észrevétlenül korrigálják mai modern hitünk és teológiai gondolkodásunk vakfoltjait. Azáltal, hogy az énekeinknek köszönhetően kapcsolódunk a korábbi generációkhoz, teljesebb képet kapunk arról is, mit jelent a hit emberének lenni a mi időnkben. Ezzel együtt megkapjuk azt az esélyt, hogy gyermekeinknek és unokáinknak átadjuk mindazoknak a hitét, akik már nincsenek köztünk – de az új gyülekezeti énekek megalkotásának lehetőségét is.

Túl sokáig tartott az az időszak, amikor a gyülekezeti éneklés csak egy volt a „hideg

Amikor magasba lendül a söröskorsó, a résztvevők – esetenként akár több százan is – a *Győzelmet vettél...* kezdetű vagy valamelyik másik klasszikus korálra zendítenek rá

kapcsolatokban. Amikor a templomainkban ezeket az énekeket énekeljük, azoknak a hitében osztozunk, akik már nincsenek közöttünk, így tehát a közös keresztyén gondolkodás részeseivé válunk.

A modern egyházi liturgia hajlamos úgy viselkedni, mintha a keresztre feszítés a kilencvenes években történt volna, a hagyományos istentisztelet pedig úgy, mintha egy saját magával szemben nagyon elnéző, le-tűnt evangéliumi kor utáni sóvárgás lenne. Mindkét véglet káros. Hiszen minden istentisztelet történelmi, mert Isten teremtő és megváltó tetteire emlékeztet. És minden is-

desszertek” közül „a dicsőítés svédasztalán” – azok számára, akik elértek egy bizonyos kort. Ideje ismét megtanítani a gyülekezeteknek, hogyan, miért és mit énekeljünk.

• LD

Jelen írás a Pantheos.com 9 Reasons Every Church Needs to Sing Hymns című cikke nyomán készült. Az eredeti szövegben a „hymns” szó jelöli az énekeket; magyarul ez a szó gyülekezeti éneket és koráléneket jelent, cikkünkben ezért használtuk ezeket a „himnusz” helyett.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Mi vagyunk az anyakönyv

Jankovits Béla nyugalmazott evangélikus lelkész hosszú évek óta kutatja gyülekezetének anyakönyveit, időt, erőt nem kímélve jegyzeteli és tanulmányozza a különböző típusú matriculák adatsorait, foglalja táblázatba az adatokat, s von le belőlük következtetéseket. Hogy az anyakönyvek egy-egy közösség múltjának hordozói, s hogy a számsorok mögött egy egész falu, gyülekezet, közösség története bújik meg, arról tanúskodik a *Kajárpéci személynevek és életfordulók* című, nemrégiben megjelent kötete is.

Az anyakönyvek kutatásához az esetek többségében a család-történet- (családfa-) kutatással foglalkozók kapnak kedvet. Így volt ezzel Jankovits Béla is. Könyve jó példa arra, hogy az anyakönyvekből kiindulva, de távolabbra tekintve miként rajzolódik ki egy-egy település, gyülekezet története a számok tükrében. A dolgozatból Kajár és Kispéc – hajdan két önálló település, ma településrészek – evangélikusságáról kapunk képet.

Az ilyen típusú feldolgozásokhoz természetesen elengedhetetlen a viszonylag hosszú időszak tanulmányozása, a sok adat, majd az összesítésük után értelmezésük és a következtetések levonása. Éppen emiatt nem is sokan vállalkoznak ilyen jellegű kutatásra.

A kötet előszavából megtudjuk, hogy a szerzőt, aki huszonnyolc évig volt a kajárpéci gyülekezet lelkésze, pontosan az a fajta kíváncsiság mozgatta és sarkallta munkára, amely egy vérbeli kutató sajátja:

Jankovits Béla: *Kajárpéci személynevek és életfordulók*. A kajárpéci evangélikus gyülekezet három évszázada (1692–2000) az anyakönyvek tükrében. Hazánk Kiadó, Győr, 2015. Ára 1000 forint.

kíváncsi volt a gyülekezet múltjára, a közösség fennmaradásának körülményeire, de az is célja volt, hogy az ősök példáiból a jelen és a jövő számára követendő utat mutasson.

A cím, különösen az alcímmel kiegészítve szabatosan határozza meg a tartalmat és a vizsgálat módját egyaránt.

A bevezető fejezet a kajárpéci gyülekezet rövid történetét foglalja össze. Nagyon hasznos ez a rész, hiszen megismerhetjük belőle a tanulmányozott közösség jellemzőit. A kötetben vizsgált anyag jegyzéke követi e rövid szakaszt.

A dolgozat törzsanyaga alapvetően különböző típusú táblázatokból, az azokat bevezető rövid szakaszokból, majd értelmező részekből áll. A vizsgálat szempontjából a szerző az adatokat legbővebben tartalmazó keresztelési anyakönyveket tekintette a legfontosabbnak, de további vizsgálatokat is folytatott, és a közösség születési, házassági, halálzási adataiból és a családnevek előfordulásának gyakoriságából vont le következtetéseket.

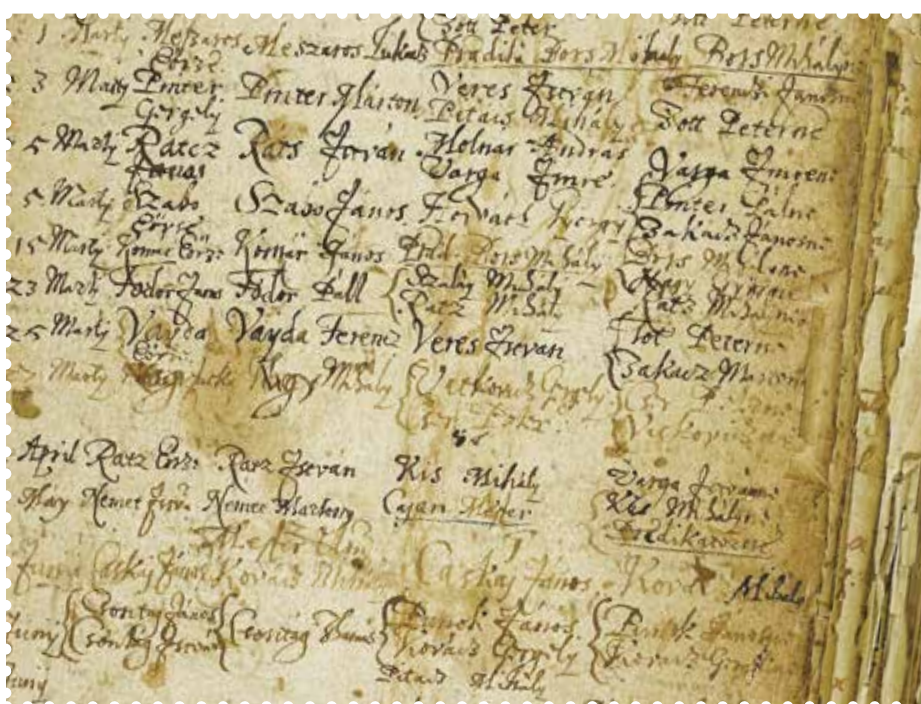
Az anyakönyvi összegző adatok önmagukban is értékesek, egy-egy korszak népesedési viszonyait már ezekből is megismerhetjük, de a nevek vizsgálatával kiegészítve részletesebb következtetések is levonhatók. A családnevek előfordulási gyakoriságának tanulmányozása jó eszköz a társadalom mobilitásának vizsgálatára.

Mely családok voltak jelen a közösségben a kezdetekkor, s melyek vannak még most is jelen közülük? Van-e folytonosság? Milyen gyakran és hány százalékban bukkan-tak fel új famíliák?

A különböző időszakok adatait is összevetette a szerző, így követve a közösség történetét és összehasonlításokat is téve. A gyülekezet történetének három évszázadából hét tízéves időszakot emelt ki. A névgyakorisági vizsgálatok, a névterhelési adatok a közösség homogenitására vagy éppen ennek ellenkezőjére szolgáltatnak bizonyítékokat. A számok magyarázatául egyes történeti korszakokra utal is a szerző (például a török hódoltság végére vagy a betelepítésre).

A névváltások, névváltoztatások, -magyarosítások vizsgálatát is elvégezte Jankovits Béla. A kötet röviden utal a település és a közösség társadalmi összetételére is. A keresztnévek vizsgálata is számos érdekes megfigyeléssel gazdagíthatja a kutatót. A közösséghez való tartozás, a világnézet és az egyéni ízlés egyaránt megmutatkozik a névválasztásban.

A kötetnek talán azok a legérdekesebb részei, amelyek hosszabb magyarázó szakaszokat tartalmaznak. Ilyen például a Születés-keresztelés fejezet, amelyből az anyakönyvezés változásait, a társadalmi szokásokat, a hétköznapi élet jellegzetességeit is megismerhetjük. Hasonló a Házasság-eketés, amelyből a házassági szokások bontakoznak ki. Kivel, mely körből, településről házasodtak, mikor tartották az esküvőket? Utóbbi szertartások leggyakoribb napjait a vizsgált korszakokra lebontva külön táblázat tartalmazza.

A Halálozás-temetés fejezet hasonlóképpen közli az életmódról, a szokásokra vonatkozó információkat is (például szokás-

vé, hogy megismerjük a korabeli szokásokat, elődeink életmódját, családi életét.

A nagy változások, a történelmi fordulatok a kor emberének a hétköznapi szintjén jelentek meg. Ritka eset, amikor egy-egy nagy horderejű esemény szakítja meg a dolgos napok sorát. Ha történik is valami rendkívüli, az a hétköznapi szintjén kevésbé látványos formában ölt testet. Ugyanakkor a múlt életmódtörténete már önmagában is érdekes lehet számunkra.

A kötet végén összegző adatokat találunk, majd a felhasznált irodalom, a bábák névsora, a szerző utószava, valamint a kajárpéci anyakönyvek fotóiból készült képvalogatás zárja a munkát.

Az utószóban a szerző szépen fogalmazta meg kötetének célját: ráébreszteni a közösséget arra, hogy felelősségünk van megmaradni, fennmaradni. Ehhez önmagunk, múltunk, közösségünk megismerése talán az első lépés. Az összegyűjtött számos adat e kötetbeli értelmezésén túl más vizsgálatok számára is adhat értékes információkat.

A kötet kétségtelenül komoly statisztikai összegzést elismerve a kiadvány magyarázó, kultúrtörténeti, néprajzi érdekességeket is felvonultató szakaszait tartom a legérdekesebbnek. Ezekből szívesen olvastam volna többet. A jövőben erre akár sor is kerülhet, mert a szerző – tudomásom szerint – folytatja vizsgálódásait.

● KOVÁCS ELEONÓRA

A szerző a Magyar Nemzeti Levéltár főlevéltárosa, a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyűjteményi Tanácsának elnöke

A közösséghez való tartozás, a világnézet és az egyéni ízlés egyaránt megmutatkozik a névválasztásban

ban volt-e a virrasztás, a tor stb.). Éppen ezek a szakaszok azok, amelyek miatt fontos e kötet: a magyarázatok teszik lehető-

		Anyja	
Jan. 20.	Jan. 21.	Ferenc.	Bogárdi Katalin
Jan. 20.	Jan. 21.	János.	Tóth Erősbeth.
Jan. 22.	Jan. 23.	Ferencz.	Pintér Eva.
Feb. 8.	Feb. 8.	Eva.	Szalaj Katalin.
11.	- 11.	Katalin.	Molnár Eva.
20	- 20	Juditanna.	Fodor Katalin.
26	- 27.	Juditanna.	Tóth Erősbeth.
4. Márc. 6.		János.	Bachorka Juditanna.
- 6.		Erősbeth.	Tóth Eva.

Evangélikus iskolák kutató és alkotó tanárainak negyedik konferenciája

A tavaly immáron harmadik alkalommal, most már hagyományként megrendezett tudós tanári konferencia sikerének köszönhetően idén tavasszal is szeretettel hívjuk és várjuk az ország evangélikus intézményeiben tanító kollégákat, hogy kutatási témájukat, eredményeiket egy tudományos konferencia keretében egymás és az érdeklődő közönség elé tárják.

A konferencia célja, hogy a magyarországi evangélikus iskolákban tanító és saját szakterületükön tudományos eredményt is felmutató pedagógusok, kutató és alkotó tanárok, doktorjelöltek és doktoranduszok jobban megismerjék egymás kutatási területét és tudományos eredményeit.

A rendezvény bárki számára nyitott, aki érdeklődik az evangélikus iskolákban zajló tudományos munka iránt, ezért a hallgatóság soraiba azokat is várjuk, akik előadóként nem vesznek részt a konferencián.

A konferencia programjához szoboravató ünnepség kapcsolódik, melynek

keretében Gáncs Péter elnök-püspök leleplezi és megáldja Sztzehlo Gábor szoborát az intézmény épülete előtt.

Program:

- 09.00–09.30 Regisztráció, kávézás
- 09.30–11.00 Köszöntések, megnyitó, plenáris előadások
- 11.00–11.15 Szünet
- 11.15–12.00 Szoboravató ünnepség
- 12.00–13.00 Ebéd
- 13.00–16.30 Szekcióülések
- 16.30–17.00 Zárszó

Helyszín: Sztzehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium, 1185 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 74.
Időpont: április 8. Szekciók: hittudomány, irodalom- és nyelvtudomány, művészet, pedagógia és pszichológia, természet-tudomány, történettudomány.

Kérjük, hogy részvételi szándékát mint hallgató, a szekció megjelölésével, legkésőbb március 31-ig jelezze a felottkepzes@lutheran.hu e-mail-címen.

Könyvbemutató. A Pest Megyei Könyvtár tisztelettel meghívja Nagy Márta *Aknay János Csend-történetei* című, a Balassi Kiadó gondozásában megjelent könyvének bemutatójára. Köszöntőt mond Werner Ákos, a könyvtár igazgatója. A kötetet bemutatja Galambos Ádám evangélikus teológus. Házigazdák: Werner Ákos és Soóky Andrea, a Balassi Kiadó igazgatója. Időpont: március 22., 18 óra. Helyszín: Pest Megyei Könyvtár, 2000 Szentendre, Pátriárka u. 7. A belépés díjtalan.

Lukács-passió a kelenföldi evangélikus templomban (1114 Budapest, Bocskai út 10.). A nagyhét szombatján, március 26-án 19 órakor a kelenföldi evangélikus gyülekezet ének- és zenekara előadja a J. S. Bach kéziratai között fennmaradt, ismeretlen szerzőségű *Lukács-passiót* (BWV 246). Közreműködnek: Kéringér László (evangélista), Cser Péter (Jézus), Vághelyi Gábor (Pílátus), Szontagh Márton (cselló), Pál Diana (orgona). Vezényel: Bence Gábor. Igehirdető: Gáncs Tamás lelkész. A belépés díjtalan.

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. Több mint 30 év referenciával. Bede László, 06-30/943-5089.

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Olvassa
az Evangélikus Élet
digitális változatát!

Köszönet. Az Úr akaratában megbékélt szívvel mondunk köszönetet mindazoknak, akik Bohus Imre nyugalmazott főtiszt lelkész eltávozta feletti fájdalmunkban osztoztak. „Mert nincsen itt maradandó városunk, hanem az eljövendőt keressük.” (Zsid 13,14)
Bohus család

 **50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester**

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

Film készül Jézus szenvedéstörténetéről

Beszélgetés Roczó-Nagy Zoltán rendezővel

A *P. S. O. – Apám nevében* című mozifilmben a jelen díszletei között elevenedik meg Jézus szenvedéstörténete. A fiatal felnőtteket megcélzó nagyjátékfilm forgatókönyvírójával és rendezőjével, Roczó-Nagy Zoltánnal beszélgettünk.

– Miért tartottátok fontosnak, hogy olyan filmet készítsetek, amely a passiótörténettel foglalkozik?

– Tizennégy éve rendezek filmeket, de nagyjátékfilmet most forgattam először. Korábban dokumentumfilmeket készítettem, az antropológia érdekelt, kisebbségekkel, nemzetiségi kérdésekkel foglalkoztam, valamint céggel reklámfilmeket is gyártottunk. Innen alakult egy alkotói gárda, amellyel rendszeresen együtt dolgoztunk. Nagyon szeretünk volna mozifilmet is készíteni. Sokat gondolkodtunk azon, hogy mi lenne az, amit igazán szeretnénk először a vásznon látni, amit

belépő produkcióként készítünk el. Négy forgatókönyv is szóba jött, köztük a passió témája is.

Budaörsön, a Kő-hegyen hagyományosan, időről időre megrendezik a passió szabadtéri előadását. Ez egy grandiózus színházi produkció. Magam kaszkadőrként két alkalommal is részt vettem a darabban, így lehetőségem lett belülről is átélni a történetet. Az egy dolog, hogy a Bibliát olvasta és ismeri az ember, de benne lenni, a művészet oldaláról megismerni teljesen más mélységet jelent. Sokat gondolkodtunk azon, hogy mit és hogyan jelenítenénk meg, hol helyez-

nénk el máshova a hangsúlyokat, miben változtatnánk. Filmes szemmel ha a Mel Gibson-film és a *Jézus utolsó megkísértése* után valaki belefog abba, hogy egy újabb passiófeldolgozást készítsen, az nagy fába vágja a fejszét, mert nem könnyű új megközelítést találni, amit már ne alkalmaztak volna.

– A *P. S. O. – Apám nevében* című filmben az az újítás, hogy a passiótörténetet a mai korba helyezték...

– Ferenc pápa egyik nyilatkozatában azt mondta, hogy „szükségünk van farmernadrágos és tornacipős szentekre”. Sokat beszélgettünk arról, hogy ha ma jönne közénk Jézus, akkor mi történne. Vajon mennyire tűnne el ebben a nihilben, ami ma van? Az kezdett el foglalkoztatni, hogy a jelen díszletvilágában jelenítsük meg a passiótörténetet, mégpedig úgy, hogy közben az evangéliumhoz hűek maradjunk.

– Ezt hogyan lehetett megoldani?

– A díszleteket és a jelmezeket módosítottuk csak. A Biblia szövegezését szinte teljesen meghagytuk. Jézus beszédéhez egy betűt nem tettünk hozzá. ►

ROCZÓ-NAGY
ZOLTÁN
rendező

– A filmben többek között Román Judit, Kálloy Molnár Péter, Óze Áron és Sági Tamás is szerepel. A színészek hogyan viszonyultak a felkéréshez?

– Akik most játszanak a filmben, azok nagy érdeklődéssel fogadták a megkeresést. Az természetes, hogy mindenki izgul, hogy a nevét, idejét adja egy filmhez, mert nem tudni, hogy mi lesz a pontos végeredmény, hogyan fogadja majd a filmet a közönség. Nagy öröm, hogy a szereplők odaadással dolgoztak. Kálloy Molnár Pétert egy másik szereppel kerestem meg. Mondta, hogy szívesen eljátssza azt is, de ő igazából Júdás szerepét szeretné megjeleníteni, mert színészi pályáján azt még sohasem játszhatta el. Így hát ő lett Júdás. Péter átnézte a forgatókönyvet, és végül nemcsak kiválóan eljátszotta a szerepet, hanem számos további ötlettel is segítette a filmet.

– A forgatókönyv összeállításakor mennyire volt segítségedre az egyház?

– A film előkészítéséhez próbáltam segítséget, társakat keresni. Több felekezet lelkészeit, lelki vezetőit is megszólítottam. Érdekes, hogy mindenki nagyon óvatosan közelített a témához, lényegében mindenki hátralépett. Nem hitbéli kérdésekre kerestem a választ, hanem abban kértem segítséget, hogy a „tartalmat” hogyan adjuk át torzítás nélkül, de a saját művészi koncepcióm alapján. A karakterek felépítésében szerettem volna valós segítséget kapni, hogy az egyes tanítványokat hogyan

A forgatókönyv megírásakor alapul vettem a budaörsi passió szövegekötvet, amelyet a Budaörsi Német Nemzetiségi Önkormányzat bocsátott rendelkezésemre. Amikor elakadtam, akkor a bibliafordításokat

vettem össze. Megnéztem, hogy a különböző evangéliumok mit emelnek ki, mit tartanak fontosnak, valamint egyes fordításokban mik az apró eltérések. Ezekből alakult aztán ki a szövegekötvet.

JELENTEK A FILMBŐL

jelenítem meg. A jelenbe helyezés sajnos falakat eredményezett.

– A mai kor és a Jézus korabeli képi világ összeegyeztethetősége mennyire hordoz feszültséget?

– A modern környezet és az archaikus nyelvezet önmagában feszültséget teremt. Ugyanakkor éppen ez adja a többletet! A fiatal felnőtt korosztályt igyekeztünk megcélolni, és arra kerestük a választ, hogy Jézus passiótörténetét hogyan lehet közel vinni hozzájuk. Ha kosztümös filmet rendeztünk volna, akkor valószínűleg az a válasz születne tőlük, hogy „szép volt”, „megkönnyeztem”, „aranyos volt”, de igazából ennyi, és a beleérzés nyomokban lenne csak meg. Amikor megnézik Mel Gibson filmjét – amely szerintem zseniális alkotás, maga a hús-vér valóság –, akkor azt mondják, hogy „láttam egy horrort”. A mai fiatalokat szerintem úgy lehet megszólítani, ha a témát berántom az ő valóságukba, azaz a jelenben mesélem el, hogy mi történt.

– A filmben a keresztre feszítést fémből készített kereszten ábrázolod. A mai környezetben mennyire valóságos a kivégzés ilyen formájú megjelenítése?

– Ha mai afrikai vagy ázsiai kegyetlen kivégzésekre és embertelen kínzásokra gondolunk, akkor sajnos azt kell mondanom, hogy technikai értelemben nincs azal semmi probléma, hogy a jelenben egy kereszten történő kivégzést mutatunk be.

Sajnos ez is hozzátartozik korunk brutális valóságához...

– Milyen anyagi támogatással valósult meg a film?

– Nagyon alacsony költségvetéssel készítettük el a produkciót. Ugyanakkor ebben a filmben minimálisan dolgoztak ingyen, még a statisztákat is megfizettük, mert nem találtam Magyarországon olyan gyülekezetet, amelynek tagjai – néhány főt leszámítva – eljöttek volna statisztálni. Se állami támogatást, se egyházi hozzájárulást nem kaptunk. Van egy reklámfilmekkel foglalkozó cégünk, ennek a bevételét

raktuk félre évekig, hogy létrejöhessen a film.

– Mikorra várható a film bemutatója?

– Márciusban szeretnénk a produkciót véglegesíteni. A forgalmazókkal jelenleg is egyeztetünk. A magyarországi bemutató attól függ, hogy melyik fesztiválon tudunk részt venni, ugyanis az „A” listás fesztiválok egyik kritériuma, hogy a filmet ott mutassák be legelőször. Nem török díjakra, számomra az a fontos, hogy minél több emberhez eljusson a filmünk.

GALAMBOS ÁDÁM
Evangélikus.hu

Március idusa

Régi, megfakult papírok között kutatok, kopott könyveket teszek az asztalomra, hogy az emlékezéshez biztos támpontot találjak. Legkedvesebb ünnepemhez méltó mondatokat fogalmazzak meg. Higgyem, hogy annyi hazug március után a mostani mindelestül a miénk...

Behunyom a szemem, és ott vagyok a márciusi ifjak között. Ámulok, hogy milyen fiatalok. Forgószélférfiak, vitáznak a történelmi pillanatról. A forgalmas kávéház távoli sarkában virágarcú asszonyok varrják a piros-fehér-zöld kokárdákat. A költő elszavalja barátainak aznap éjszaka írt versét. Megnyomja a refrén szavait: „A magyarok istenére / Esküszünk, / Esküszünk, hogy rabok tovább / Nem leszünk!”

Petőfi Sándor. Ki más lehetne! Az ő tűzbeszéde az esőfényes március idusa. Szenvedélyes vallomása. Ilyenkor mindig föltámad Ferenczy Béni szobra. Lelép észrevétlenül ide közénk, szigorú tekintete csontig átvilágít bennünket. Nézem a huszonöt éves fiút, a sötét szakállas fiatalembert, akit Isten a hatalmas feladatra készített föl.

A többi már tudjuk: lefoglalják a nyomdát, hömpölyög a forradalom árja, hívja őket a haza; harcok, győzelmek és vereségek, fölgújtott ország, pusztulás, menekülés, Segesvár – futott a költő is az agyagos földúton, porlepte köpennyel, amíg le nem döfte pikájával az orosz –, világosi fegyverletétel...

Március 15-e nem csupán az evangélikus Kossuth és Petőfi emberfáklya-lobogása. Mindenkié. Erről tanúskodtak az elnép-

telenedett falvak, a városi szabadcsapatok; az Alföldet, a Dunántúlt általzengő katonanóták. És ott van Jókai, Vasvári, Irinyi, a vereségbe beleőszülő Vörösmarty, a megtébolyodott Széchenyi István is...

Milyen nemzeti ünnepünk mostanság? Változó. Kevesek kokárdát viselnek, legtöbben nem. Van néhány zászló a fővárosban, van, ahol ki se tűzik. Vannak iskolák, ahol értő irodalmi válogatás köszönti a forradalmat, a márciusi ifjakat, máshol negyedóra jut az egészre. Szülővárosomban, Hódmezővásárhelyen az egyszerű fotográfus, Plohn József fényképeiről is tudnak. 1903-ban az akkor még élő negyvennyolcas katonákról készített felvételeket. Idős férfiak tekintenek ránk a kopott képekről. Fáradt arccal és szegényes ruhában. Itt-ott fölcsillan a régi kitüntetés a hősiesség helytállásért.

„Mit érthetünk meg 1848–49-ből – kérdezte Makovecz Imre –, ha már nem ér el addig az átélhető emlékezet? Ha már 1956-ig sem ér el? Hogyan azonosítjuk magunkat az 1848. márciusi fiatalokkal?” És 1956 mártír miniszterelnökével? Fölakasztották, kátránypapírba csavarták sovány testét, összedrótózva, arccal lefelé ismeretlen helyre kaparták el jeltelenül. Hosszan lehetne még elemezni a két forradalom közös pontjait.

Helyette álljon itt az intés: ha ünnepelni akarunk, lelkünket öltöztessük föl! Vegyük elő Petőfi verseit, Arany János költeményeit, Jókai regényeit! Kívánom, hogy a világba szétszóratott magyarokkal együtt emlékezzünk fejet hajtván, csendben. Hogy meghalljuk egymás szívverését.

• FENYVESI FÉLIX LAJOS

FOTÓ: KISS TAMÁS

Az ember hite az ő mennyországá

Séta egy megújult síremlék falai között a Nemzeti Sírkertben

Megújult a Kossuth-mauzóleum, Magyarország legnagyobb sír építménye a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben. A hét emelet magas épületet Gerster Kálmán építész tervezte, a síremléken elhelyezett két szobor – a felső baldachinon álló, oroszlánt megfékező bronz Génusz, valamint a bejárat fölötti, mészkőből kifaragott Hungaria nőalak – Stróbl Alajos szobrász alkotása. A síremléket 1909. november 25-én szentelték fel. A mostani rekonstrukciós munkálatok fél évig tartottak.

Sétálok a mauzóleum monumentális falai között, és Kossuth egyik mondása jut az eszembe: „Ha a kisebb nemzetek a nagyhatalmak általi elnyeletéstől meg nem óvatnak, Európában nem lesz szabadság, nem lesz nyugalom, csak nagyra-vágási, túlsúlyra törekvés vetélkedések

lesznek egyfelől, másfelől örökös konspirációk.” A mondat áthallik a 20–21. századba. Visszhangoznak a szavak a pompás építmény falairól. Mondják, a szenvedés gondolkodásra készítet; a gondolkodás bölcsébbé tesz, a bölcsesség pedig elviselhetővé teszi az életet. Sétálok és meg-meg-állok. Egy tízéves fiú a hatalmas épület

látván azt kérdezi az édesapjától: „Papa, ez volna a halhatatlanság?”

Gondolatok kavarnak bennem, és eszembe jut *Mészáros Lázár törökországi naplója*. Hihetetlen, hogy első hadügyminiszterünk milyen ellenszennvel viseltetett Kossuth iránt. (Mellesleg Görgey Artúrral és Klapka Györggyel szemben is.) És aligha véletlen, hogy vonzódott Széchenyi Istvánhoz. (Az emigrációban a lengyel Dembinszkyhez.)

A hadügyminiszter 1849–50-ben az emigrációban írt naplójában egy helyütt megjegyzi: „Örültem, hogy Széchenyi István jobbult.” Aki akkor már a Döbling-pokol lakója. Kevés emberről vall olyan nagy szeretettel, mint „a legnagyobb magyarról”. ►

A mauzóleumban alusszák örök álmukat (A. Claudet – N. Currier: Kossuth és családja – papír, színes litográfia)

A törökországi száműzetés, a helyi bánásmód, a bizonytalanság sok feszültséget szült, de tagadhatatlan, hogy Mészárosnak már korábban a hadügy számos alapkérdésében heves vitája támadt Kossuth Lajossal, ezért többször le kívánt mondani.

A huzavonára aztán 1849. május 6-án végleg pont került. Ez az előzménye azoknak a soroknak, amelyeket Mészáros a volt kormányzóról papírra vetett. Ács Tibor, aki először írt a naplóhoz, és lábjegyzetekkel látta el, Gyulai Pált idézi: „Megjegyzni azt is [mármint Gyulai], hogy a forradalom és szabadságharc politikai és hadi eseményei, izgalmai és az őt ért bírálatok nagyon megviselték történelmünk első hadügyminiszterét, és ezért a benne felgyülemlett keserűség érzése mélyen átítatja visszaemlékezéseit.”

„Az, aki legjobban, vagyis legtöbbet alkalmatlankodott, mérgesített, vitázott, álszenteskedett ellenem, és aki legkedvesebb barátjának hívtott, az Kossuth Lajos volt, a finanszminiszter, a kormányzó, a nyegle státusz-férfi. Isten fizesse meg nekik” – írja ezt a „legbecsületesebb magyarnak” nevezett honvéd altábornagy, a Magyar Tudományos Akadémia sok nyelven beszélő levelező tagja, aki végrendeletében tudatta: „karcolásait” igenis megjelenésre szánja. (A kézirat legendás története külön fejezet.) De azzal is tisztában volt a tudós katona, hogy: „Síromban a kritikák miatt bizonyára meg fogok fordulni...”

Folytatandó Mészáros ítéleteit: „Kossuth itt is kormányzó, mivel sokat nem beszélhet, tehát ír; törvényeket szab, mit senki sem tart meg, pénztárt alakít, hogy

más pénzét utalványozhassa, udvart tart, tányérnyalókat, képvisel; szegény ember, és mivel sarlatán, bár nem szeretik, mégis hódolnak neki. Ó, emberek!”

„A Napló legnagyobb erénye az – véli Ács Tibor –, hogy írója éles szemű megfigyelőként, de igen szubjektíven fogalmazta meg napi följegyzéseit a száműzöttek életéről. Nagyon kritikus hangon vázolja fel a törökországi internálás szövevényes kérdéseit és szereplőit...” Nem csoda, hogy éles szavakkal eseteli Kossuth minden cselekedetét is.

Végül még egy megjegyzés Mészáros-tól: „Egy házban éltem Kossuthal, a hamis prófétával, szónoklatát, képzeletét irigylem tőle, de mást bizonyára nem, a többiben csak annyi emberséget, annyi gyarlót láttam, amennyi elég volt magamnak is.”

Sétálok a mauzóleum monumentális falai között, és Kossuth újabb gondolata ötlük fel: „...az igazság mindig egyszerű, mint egyszerűek a természet nagy törvényei...” Talán annyit tehetnék hozzá, hogy az igazság mindig ott van körülötünk, csak az a kérdés, mire figyelünk. A kormányzó több mint kétéves törökországi kényszertartózkodás után, 1851. december 4-én ért partot Amerikában, ahol 1852. július 14-ig maradt. Nagy reményektől feltűzelve érkezett, és elkeseredetten, Mr. Alexander Smith álnéven tért vissza Európába. Titkára, a negyvennyolcas tüzértiszt, László Károly (1815–1893) keserűen jegyzi meg *Napló-töredék* című, 1887-ben kiadott visszaemlékezésében: „Kossuthot azzal rágalmazták, hogy a magyar ügyre gyűlt pénzt saját zsebébe rakta. Ez gyalázatos [...], ellenséges, aljas rágalom.” Ugyanakkor a kormányzónak tudomásul kellett vennie a George Washington-féle, fél évszázaddal korábban lefektetett be nem avatkozási elvet, amelynek értelmében a semlegességre hivatkozva az Egyesült Államok elzárkózott minden jelentős segítségtől.

A köztudatban azonban Kossuth útja diadalmenetnek tűnt. Bejárta a korabeli Egyesült Államok minden nagyobb városát és nagyszámú települését. Négyszáz hivatalos előadást tartott, és ezer alkalommal szólalt fel. Kétségtelen, hogy hatott az amerikai társadalomra és közgondolkodásra. Megyék, városokat, falvakat, utcákat és tereket neveztek el róla. A turnéja alatt született gyerekek közül sokan vették fel a Kossuth nevet. A magyar kokárda és mente, főleg pedig az úgynevezett Kossuth-kalap egész Amerikában divattá vált. Tízezrek viselték.

Várdy Béla és Várdy Huszár Ágnes állítják az *Újvilági küzdelmek* című könyvükben (Mundus, Budapest, 2005): „Soha magyarról annyit még nem írtak Amerikában, mint az 1850-es évek elején Kossuthról. Magyar esemény – beleértve még a szovjet birodalmat némileg megingató 1956-os forradalmat is – sohasem mozgatta meg úgy az amerikai társadalmat, mint Kossuth és az általa képviselt magyar szabadságeszme.” De „nem volt hajlandó kiállni a rabszolgafelszabadítás mozgalma mellett, mert nem akarta elidegeníteni azokat a rabszolgatartó politikusokat, akik esetleg támogatnák beavatkozási politikáját”.

Ugyanakkor ellenfelei is megerősítik, hogy Kossuth szónoki tehetsége egyedülálló volt. A színész Egressy Gábor (1808–1866), aki még az emigráció elején összekülönbözött Kossuthal, és a vidini táborban az osztrák titkosrendőrség besúgója lett, így írt róla: „Micsoda sugárzó erő van abban a természetfeletti gyönyörű hangban!... Az ő varázsa ellen, miként Odysseus tette, nekünk is oda kell kötni magunkat az árbochoz, nehogy tudatunk alatt mi is vakon kövessük őt.”

Sétálok a mauzóleum monumentális falai között, és Kossuth alábbi mondatán el-

mélkedem: „...az ember hite az ő mennyországába...” Szép gondolat. Egy kezdődő év mottója is lehetne. Feliratkozás az út folytatásához. Sarkcsillag, amely, ha letér az ember az útról, segít visszatérni. Az evangélikus vallású Kossuth személyét Móricz Zsigmond is sarkcsillagnak láttatja a *Nyugat* 1930. május 16-án megjelent számában. A kormányzó már kilencvenéves volt, amikor az író még falun élt, de még mindig „vakon esküdtek” rá „a színmagyar, kálvinista kis falvakban”. Később Debrecenben, ahol Móricz gimnáziumba járt, „a Kossuth-kultusz még hangosabb s még erősebb volt, tudatos és nevelő hatású”.

Kossuth Lajos 1894-ben bekövetkezett halálára így emlékezett Móricz: „Éppen kiütött a vakáció. Még hallottam a debreceni Nagytemplomban Dicsőfi József prédikációját, s örökre feledhetetlen maradt számomra, hogy a pap a szószéken ugyanúgy zokogott, mint én a karzaton, s mint az egész közönség a nagy templomban, ahol annak idején a szabadságot kiáltották.”

Sétálok a mauzóleum monumentális falai között, és Juhász Gyula versének utolsó soraival lépek ki az épületből.

• KŐ ANDRÁS

Olykor felejtik, és közöny fogadja,
Már meg se látják, s a vásári zajba
Nem hallják túlvilági szózatát.

Ő vár nyugodtan, messze-messze nézve,
Örök dicsőség nagy, mély tengerére,
S leint karjával balsorsot, halált!

Juhász Gyula:
Kossuth-szobor
(részlet)

A kormányzó megérkezése Törökországba (ismeretlen művész olajfestménye)

Hitkérdések, hitválaszok

Alapvető tudnivalókkal szolgál
Joób Olivér kötete

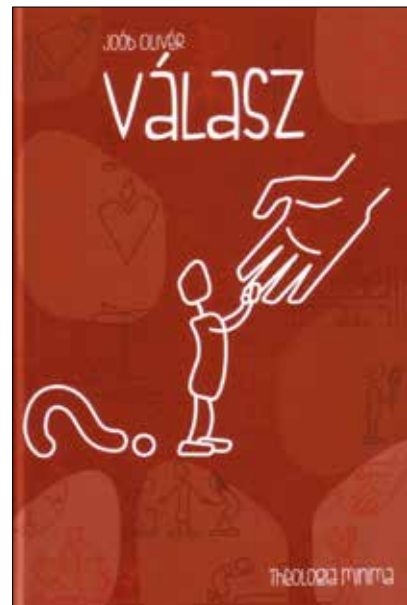
„Ilyen egyszerűen tanítsa reá a családfő a házanépét” – vezeti be Martin Luther doktor *Kis kátéját*, amelyet nem csupán lelkészek, hitoktatók, hanem a családfők számára is írt. Mint biztos alapot, kereszténységünk alapvető tanítását adta közre 1529-ben. Vagyis már Luther is arra törekedett, hogy rövid, világos és egyszerű formában írja le a tanítás summáját.

Joób Olivér *Válasz – Theologia minima* című kötete méltó folytatása annak az alap gondolatnak, melyet egykor a reformátor fogalmazott meg. A cél ugyanaz: Istenről és hitről szóló tudásunk alapjait röviden, érthetően, „fogyaszthatóan” bemutatni. Az al-

tározza az életünk cselekvéseit? Hogyan élhetünk?

Negyven – jelölheti e szám egy-egy nemzedék éveit; utalhat a negyvenéves vándorlásra a pusztában; a negyvenévi nyugalomra Izraelben az egyes bírák által végrehajtott felszabadítások után; eszünkbe juthat róla az özönvíz, amely negyven napon és negyven éjen át tartott; Mózes negyvennapos tartózkodása és börtje a Sínai-hegyen; Illés negyvennapos vándorlása és börtje a Hóreb hegyéig; Krisztus negyvennapos börtje a pusztában.

Szimbolikus szám tehát a negyven. A megismerés és az elmélyülés száma.

Joób Olivér: *Válasz – Theologia minima*. Ordass Lajos Alapítvány, Budapest, 2014. Ára 1600 forint.

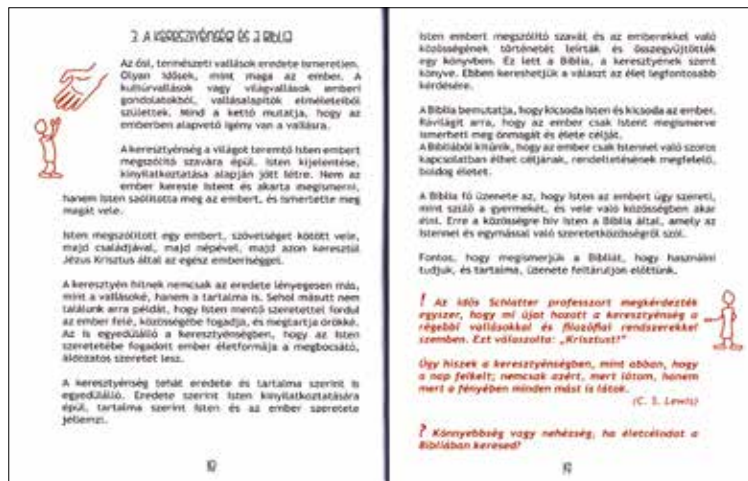
találjuk a kivezető utat. Egész pontosan az Istenhez vezető utat. A megtett út kilométerkövei pedig a Biblia, az *Apostoli hitvallás*, a hitélet (keresztség, istentisztelet, egyházi év, imádság, gyónás), a *Tízparancsolat* és a végső dolgokra való előretekinés. A szerző és az olvasó beszélgetését tovább mélyítik a megidézett – nem csak lutheránus háttérű – költők, gondolkodók. A tőlük származó szemelvények közelebb visznek a személyes életünkbe vágó aktuális kérdések megfogalmazásához, tágitják a kommunikáció lehetőségeit, átjárót nyitnak személyes életünkől tágabb közösségeink, az egyház, a világ felé.

A könyv címének egyszerűsége jelzi a könnyen érthetőségre való törekvést. Az olvasó valójában hittankönyvet tart a kezében. A kiadványt a borító meleg színei, a puha tapintású borítás és Bence Domonkos letisztult grafikai teszik még barátságosabbá.

Kezébe adható a kötet a keresztény hit iránt érdeklődő keresőknek, gyerekeknek, keresztelezésre készülő szülőknek és keresztszülőknek, presbitereknek és családfőknek egyaránt, és gyülekezeti csoportok számára is kitűnő beszélgetőkönyvecsként szolgálhat. Kiegészítheti a forgalomban levő hittankönyvek anyagát, és akár konfirmációi aján-dék is lehet.

És ami a legfontosabb, beszerezhetjük saját magunk számára is: pótolni a hiányságokat, rendszerezni, ami összekuszálódott, kifésülni a gubancokat.

● BENKÓCZY PÉTER

Egy oldalpár a kötetből

cím – A hittudomány foglalatja – megjelöli a kötet rendeltetését: alapvető tudást kíván nyújtani.

A kötet vezérmotívuma, a válaszkeresés, sőt maga a kérdésfeltevés is elgondolkodásra készítet. Hiszen az tud komoly kérdést feltenni, aki elmerült az adott tárgyban. A válasz akkor nem lesz hányaveti és felületesebb, ha már a kérdés sem az. Joób Olivér írása ebben szeretne segítségünkre lenni.

Valójában mi a legfontosabb kérdés? És hol találunk feleletet? Egyáltalán, mi az, amin eligazodunk? Mi az, ami megha-

Ennyi lépésen, fejezeteken keresztül jutunk el az egzisztenciális kérdésekhez: Ki kérdez, és ki válaszol? Mi az élet értelme és célja? És egyáltalán: „Mi számodra a legfontosabb kérdés?”

Egyszerre faggatjuk Istent, és választ is kell adnunk? A kérdésekre várt válasz végül bennünk fogalmazódik meg. A legszemélyesebb szinteken.

Ez a közel százötven oldalnyi, zsebkönyv méretű kötet nem önismereti kalauz! A válaszok keresése közben mégis ránézhetünk lelki és tudásterképünkre, és meg-

Sorsfordító napok

Virágvasárnap vonult be Jézus Jeruzsálembe. Szívesen fogadták sokan, mert még a várva várt nagy Királyt, a Messiást látták benne. Bevonult-e már a te szívedbe is, és életed királya lett-e ő? Nagyhétfőn újból bejön az Úr Jeruzsálem városába, és megtisztítja a templomot. Kiúzi onnan a kereskedőket, pénzváltókat és mindazokat, akik nem rendeltetésének megfelelően használják a templomot. „Az én házam az imádság háza...” (Lk 19,46; újonnan revideált Károli-ford.)

Később Pál apostol is beszél arról, hogy a testünk a Szentlélek temploma, mert drága áron vett meg, vett ki bennünket a Gonosz kezéből Jézus.

romedényt, és a benne lévő nárdusolajjal megkeni Jézus fejét (Mk 14,3–11). Amikor néhányan zúgolódtak, hogy milyen tékozlás ez, hogy jobb dologra is föl lehetett volna használni a kenetet, Jézus azt mondta, hogy az asszony a legjobbat cselekedte: előre megkente az ő testét a temetésére. Júdás elárulta az egyetlen megmentőt, ez az asszony pedig prófétai odaszánással megkente a Messiást. Mert minden árulás ellenére ő a világ megváltója. Alapjában kétféle ember van: áruló és előtte hódoló.

Nagycsütörtök. E nap eseményei ismertebbek. Krisztus elfogyasztotta tanítványaival a pászkavacsorát, amelyen a Bárány vére árán Egyiptomból szabaduló népre emlékeznek. Jézus rendelése azóta is az ő asztalához hív. Aki bűnbánattal jön, és hiszi, hogy vele van közösségben, az a mai úrvacsorai asztaltól is a bocsánatot nyert ember boldog örömevel mehet tovább élete útján. Szent meghatottsággal megyünk a terített asztalhoz, mert hiszünk, hogy amikor hangzanak az úrvacsora szerzésének igéi, akkor maga az Úr lép közénk, és átölel szeretetével és kegyelmével.

Mindez azt ábrázolja ki és teszi érthetőbbé, ami nagypénteken történik. Jézus, mint áldozati bárány, az életét adja értünk, hogy mi bűnbocsánatot és örök életet nyerjünk. Jézus meghal érttem és érted a kereszten. Érthetetlen nagy csoda ez a szeretet. És az Úr várja mindenkinek a választ, hogy neki adja magát. (Itt énekelj el a 370-es éneket.)

Végül nagyszombat. Jézust a sírba helyezték. Nem történt semmi?

Dehogynem, ez is hozzátartozik a megváltás művéhez. Alászállt a pokolra, hogy annak minden szörnyűségét elszenvedje értünk. De nem maradt a sírban, hanem harmadnapra föltámadt.

Mi a nagypénteket és a nagyszombatot is húsvét felől látjuk, onnan tekintünk visszafelé. Ezért sok templomban ezeken az ünnepeken is fehér vagy lila az oltárterítő, ahogy Luther is javasolta. Sőt: az énekeskönyv hármass és négyes liturgiájában sem kell a harmadik, dicsőítő énekversnek elmaradnia.

Mert a nagyhét azzal is Nagy Hét lesz, hogy minden napját a föltámadás, húsvét fényében ünnepeljük.

● SZÉLL BULCSÚ

MÉDNYANSZKY JÁNOS: A KERESZT ALATT (1892, KÖRÜL)

És amit nagyhétfőn és a többi napon is tennünk kell, arra is figyelmeztet: ne csak virágvasárnap dicsőítsetek Istent a testetekben és lelketekben, amelyek Istenéi (1Kor 6,19–20). Az Úr tehát jön, hogy megtisztítson bennünket és gyülekezeteinket minden hamisságtól. Ez a látható, egyenes élet lesz a bizonyítéka annak, hogy élő Urunk van.

Az Úr a nagykeddet szintén Jeruzsálemben töltötte a templomban, ahol vitáztak vele, ő pedig válaszolt, és sok példázatban tanította az embereket. Téged is kész tanítani, ha nyitott szívvel kérdezel és figyelsz rá.

Nagyszerda eseményeiből kettőt emeljünk ki. Az egyik Júdás megdöbbenő árulása. A másik pedig az, amikor egy asszony széttör egy alabást-

IVAN MEŠTROVIĆ: **Pietà**

Bordái húrján
motosz a végtelen,
mégis védtelen
férfi-gyermek.

Karjában földi anyának
elébe szunnyad
a feltámadásnak.

PETRŐCZI ÉVA

Oratio œcumenica

Urunk, Krisztus kereszthalálára emlékezve érezzük át, nélkülöd milyen elvesztettek vagyunk. Nagypénteken a legnagyobb a távolság közted és közöttünk. Nagyobb, mint bármikor máskor. Érezzük, hogy a körülöttünk és bennünk lévő gonosz ereje milyen pusztító lehet. Ellopja minden reményünket, és végső kétségbe taszít. Hozzád fordulunk – Urunk, lépj közel hozzánk!

Feléd fordulunk mindenkiért, aki szenvedésében a tőled való távolságot éli meg. Könyörgünk a betegségben szenvedőkért; azokért, akik az életük végén állnak; testvéreinkért, akiket a te nevedért üldöznék; a szegényekért, éhezőkért, az erőszak áldozataiért mindenhol a világban; a gyengékért, akiket fizikailag és lelkileg bántanak a magukat erősnek érzők; az ártatlankért, akik mások bűnei miatt kapják a büntetést. Azok nevében kérünk, akik már kérni sem mernek – Urunk, lépj közel hozzánk!

Azokért imádkozunk, akik nem is tudják, hogy távol vannak tőled. Akiket a földi élet teljesen betölt, és nem is érzik hiányodat. Azokért is könyörgünk, akik – miközben keresik az utat hozzád – messzire tévednek tőled. Furcsa hiedelmek, veszélyes közösségek, áligazságok töltik be szívüket. Míg nem túl késő – Urunk, lépj közel hozzánk!

Közvetlen környezetünkért könyörgünk. Egyházunkért, szereteteinkért, magunkért. Mi is sokszor eltávolodunk tőled, és legtöbbször észre sem vesszük. Nem tudunk melletted kitartani, és nagy szavaink ritkán válnak valósággá. Péterként csődöt mondunk a kritikus helyzetekben. Akik közelinek gondoljuk magunkat, ilyenkor érezzük meg az elkeserítő távolságot. Mi magunk nem tudunk feléd lépni, bárhogyan szeretnénk is, ezért kérünk – Urunk, lépj közel hozzánk!

Istenünk, ne légy távol!
Ámen.

Evangélikus közéleti blog

- Társadalom és egyház
- Kereszténység és közélet
- Krisztus és a 21. század
- A világ (nem csak) lutheránus szemmel

Kötőszó – Rákérdez,
következtet, összekapcsol.

Olvassa, kövesse és ossza meg!

kotoszo.blog.hu

Nagypéntek – Jn 19,16–30

Én Jézusom! Én Jézusom!

Az elmúlt hónapokban régi, nagy vágyam teljesült. A *Jézus Krisztus szupersztárt* játszották Bozsik Yvette rendezésében Kaposváron. Nagyon vártam, hogy végre sorra kerüljön a bérletünk, és mehessünk feleségemmel a színházba feltöltődni, kikapcsolódni. Barátok, akik már látták előttünk a darabot, áradoztak, hogy modern, formabontó és nagyon aktuális a mű, érdemes megnézni.

Ahogy elindultunk otthonról a színház felé, a sűrű, őszi napon úgy éreztem, igazán szükségem van valami katartikus találkozásra. A régi, jól ismert dallamokon keresztül Jézusra vágytam, arra a Jézusra, aki mellém lép, közel jön, és átkarol jelenlétével.

Belépve a színházba megcsapott az a különleges, finom, fűszeres illat, amelyet csak a kaposvári Csiky Gergely Színházban tudok érezni. Jó előjel, gondoltam magamban, és megkerestük a helyünket, majd vártuk, hogy elkezdődjön az előadás. Szép lassan megtelt a nézőtér körülöttünk, elhúzták a függönyt, és elkezdődött a darab.

„Modern, formabontó és aktuális” – hirdették a plakátok és a barátok. És tényleg az volt. Modern, formabontó és aktuális, de fájó módon nem úgy, ahogy én naivan elképzeltem. A megváltó Jézus helyett egy szerelmes férfi képe tárult elém, ahogy Mária Magdaléna előtt értetlenül áll, és jobb híján flörtöl vele. A tanító és csodatévő Jézus helyett egy gyengekező mester jelent meg, aki nemhogy mások, de saját életét sem tudta kordában tartani.

Ez a Jézus ember volt, akit bárki irányíthatott. Ez a Jézus isten volt, akit bárki a skatulyájába zárhatott. Ez a Jézus az *én Jézusom* volt.

Amikor hazaindultunk a színházból, végig az járt a fejemben, vajon *én* hogyan irányítom Jézust, és milyen skatulyát készítek agyammal és lételemmel neki. Vajon *én* hogyan képzelem el őt, és mennyire azonos az a Jézus, akiben *én* hiszek, azzal, aki ő a valóságban; azzal, aki ő lenni akar az életben?

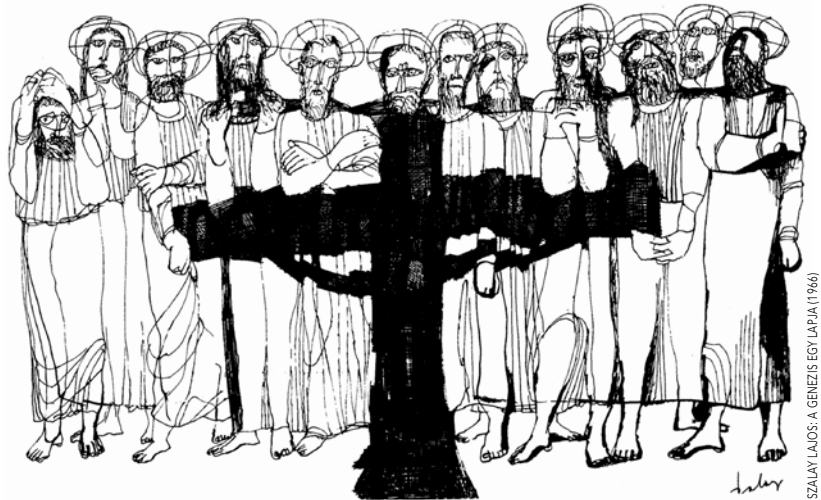
Még aznap este kezembe vettem a Szentírást, és egy különleges igazsakasz került elém. Jézust keresve ezt az igét találtam: „*Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja juhaiért.*”

És megértettem, amit talán Bozsik Yvette, talán a mai világ és talán sokszor mi, keresztyének sem értünk: Jézus nem a barátunk vagy a pajtásunk akar lenni. Jézus urunk, királyunk és pásztorunk akar lenni. Jézus vezetni akarja az életünket.

A kérdés, hogy észrevevessük-e, mennyire szükségünk van egy Úrra, aki mértéke lehet tetteinknek és cselekedeteinknek, aki által tudhatjuk, mi a jó, és mi a rossz.

Észrevevessük-e, mennyire szükségünk van egy királyra? De nem kenyeret és cirkuszt ígérőre, hanem olyanra, aki tud iránytű lenni, akire rátekinthetünk, merre kell mennem, mit kell tennem, hogy kell élnem, hogy az Istennek tetsző legyen.

És végül észrevevessük-e, mennyire szükségünk van egy pásztorra? Akinek nem az a célja, hogy elveszítsen minket, hanem az, hogy megtartsa. Mert ne kergessünk délibábot, és ne csapjuk be saját magunkat! Nincs harmadik út a földi világban. Ha nem Jézus a pásztorunk életünknek, akkor a szakadék felé rohanunk. Senki sem lehet független ebben a mai világban. Ha nem Jézus életünk pásztorunk, akkor majd a gyakran letagadott, mégis óriási erővel működő sátán lesz életünk pásztorunk. És az ő pásztorlásának következményeit látjuk a világban.

SZALAY LAJOS: A GENEZIS EGY LAPJA (1966)

Nagypéntek ünnepén ne várjunk tovább. Ne próbálkozzunk még az „*én Jézusommal*”. Ő nem fog segíteni. Ő nem tud segíteni. Hanem hagyjuk hátra egónkat, saját vélt vagy valós érdekeinket, saját szépen megfabrikált hitünket és istenképünket, és meneküljünk oda az igazi Jézushoz, az „*én Jézusomhoz*”. Aki csodálatos nyíltsággal mutatja meg magát nekünk a Biblia igéi és a szentségek vétele által. Aki, ha őszinte szívvel fordulunk hozzá, teljesen feltárja magát előttünk, és megmutatja, ki is ő valójában.

Jézus utolsó szava a kereszten ez volt: „*Elvégeztetett!*” Nekem ma ez a rövid mondat azt jelenti: én megtettem mindent. Úgy tettem, ahogy Atyám parancsolta. Ezért ha engem követsz, ha rám figyelsz, ha megismeresz engem mint Urat, királyt és pászort, akkor lesz bűnből való szabadulásod, lesz a sátán felett erőd, lesz új életed, és feltárl elötted minden igazság és az élet igazi értelme. Ámen.

Imádkozzunk! *Drága mennyei Atyám! Nem kérek mást, csak egyet nagypéntek ünnepén. Hadd lássam meg a kereszten függő Jézusban a te egyszülöttedet, aki értem szenvedett. Add meg, hogy önmagam helyett téged tudjalak életem közepére helyezni. Irányíts és vezess, hogy melletted kitarva, tőled el nem térve eljuthassak az örök élet csodás valóságába. Ámen.*

● PONGRÁCZ MÁTÉ

Camino Húngaro

TURCSÁNY ROZI: VÉGE, VÉGE?

Az *El Camino* spanyol kifejezés azt jelenti: Az Út. Nagy kezdőbetűs használatát indokolhatná, hogy a hivatalos nevén Szent Jakab-út (röviden: Camino) immár Magyarországon is fogalomná lett. Felekezeti hovatartozástól függetlenül egyre többen szánják rá magukat, hogy – többnyire gyalogosan – elzarándokoljanak a galíciai Santiago de Compostelába, a Jakab apostol állítólagos sírhelyére épült székesegyházhoz.

Eredetileg a Pireneusok francia oldalától indult egy nyolcszáz kilométeres útvonal, de napjainkra számos európai ország jelölt ki saját területén útszakaszokat, melyek – összekapcsolódva – szintén elvezetnek a spanyolországi célállomásra. Az Út legkeletebbre fekvő, regisztrált indulási pontja a budapesti Clark Ádám téren, a Széchenyi lánchíd budai hídfőjénél található nulla kilométerkő. A „Camino Húngaro” innen vezet a lébényi Szent Jakab-templomhoz (kétszáz kilométer), majd a kijelölt útvonalon Wolfsthal katolikus templomához (hetvenhat kilométer), amely a zarándokút ausztriai szakaszának legkeletibb pontja...

Hogy a magyar szakasz önmagában is gyönyörűséges testi-lelki-szellemi élményt nyújt, arról – egyebek mellett – bizonysgot adnak a zarándokutat 2009-ben megálmodó szervezők által hirdetett fotópályázatra beérkezett képek. A legsikerültebb tavalyi felvételek április 3-ig megtekinthetők a budapesti Fiktív Gasztrogalériában is. Mi is ezek közül válogattunk.

• TPK

BENCsik ERIKA: ÁLDÁS

BARTA GERGŐ: TÁPIÓSZENTMIKLÓS HATÁRÁN

DUKÁT CSILLA: ÁTLÉPTED SAJÁT HATÁRODÁT

KUTASI ANNA: MEGÉRKÉZÉS

CZINKÓCZI TAMÁS: LASSITS

PRONAY-ZAKAR GINA: KERÍTÉS

A kereszt evangéliuma

Nagypénteken nemcsak a nap sötétül el délidőben, nemcsak a kősziklák repednek meg, és nem is csak a templom kárpitja hasad ketté, hanem Isten maga is mintegy kifordul isteni mi-voltából, mert a Golgota keresztjén nemcsak egy emberi holttest csüng, hanem Isten függ ott – Istentől elhagyatva!

Más szóval az Isten éppen ott van, ahol a józan ész szerint végképp és soha nem lehet: Isten a halálban van!

Hogy a kereszten függő halott Krisztus az Isten Fia, aki egy az Istennel, azt senki nem ismerheti fel abból, amit a kereszten a szeme lát, amit a füle hall. Az értelme sem adhat erről senkinek felvilágosítást. Csak a hit képes felfogni, amit ott a kereszt alatt egyedül a római százados ismer fel és mond ki: „*Ez az ember Isten Fia volt!*”

De Luther itt nem áll meg, hanem hozzáteszi azt, amit Pál apostoltól kezdve már őelötte is nagyon sokan megtapasztaltak. Luther azt mondja, hogy aki hitével felismeri az Istent ott, ahol az értekek szerint nincs, ahol az értelem szerint nem is lehet, az, ha kitart, valóságosan meg fogja tapasztalni az Isten jelenlétét. Mert amennyire igaz, hogy a hit soha nem a tapasztalatból indul ki, annyira igaz, hogy a hívő végül valóságosan megtapasztalja azt, amit a hite már megragadott. Mert – miként Jézus ígérte – Isten végül mindig kinyilatkoztatja magát a hívőnek.

Abban a pillanatban, amikor ez bekövetkezik, a kereszt megszűnik teher lenni. Addig a kereszt alatt csak a saját erőtlenségedet tapasztalod, és ahogy fogy az erőd, a kereszt egyre elviselhetetlenebb teherként nehezül rád. Amikor viszont Isten kinyilatkoztatja magát, és hited megtapasztalja Isten jelenlétét és Isten erejét, akkor attól a pillanattól úgy érzed, hogy a kereszt hordoz téged, és nem neked kell hordoznod a keresztet. Ha hiszel, egyszer csak azt fogod tapasztalni, hogy Isten hordoz téged a kereszted által. Ez pedig ezen a világon a legboldogítóbb tapasztalat! Akkor megérted Jézus szavát: „*Az én igám boldogító, és az én terhem könnyű.*” De megérted Pál apostolt is, aki odáig ragadtatja magát, hogy egyenesen az erőtlenségével dicsekszik, és ezt mondja: „*Amikor erőtlenségem van, akkor vagyok erős!*”

Ha pedig saját kereszted hordozása közben megtapasztaltad, hogy veled van az Isten, és erőtlenségedben erejével hordoz, akkor már nem érzed terhes igának, hogy odafordulj másokhoz, akik a tiednél is súlyosabb kereszt alatt roskadnak. Akkor örömmel és boldogan teszed ezt, a viszonzásra nem is gondolva. Azzal a szelíd alázattal, amely nem a tied, hanem Jézusé, amelyet nem a betanulás értelmében lehet megtanulni, hanem amely a Krisztus keresztjén tájékozódó hit tapasztalata.

Részlet Véghegyi Antal 2014. október 19-én Lébényben elmondott prédikációjából

Theologia crucis – keresztkövetés

Böjti beszélgetés Véghegyi Antallal

„Egyházunkban évtizedek óta nincs lelki kormányzás” – írta egyik esszéjének előszavában, hozzátéve, hogy: „Ahol nincs lelki kormányzás, ott egyház sincsen.” A súlyos mondatok szerzője a lutheri teológia egyik legelismertebb kortárs hazai ágense. A nyugalmazott evangélikus lelkész megnyilatkozásai gyakran váltanak ki vitákat, de felkészültsége, szakmai tekintélye nem vita tárgya.

A közelmúltban rendezett révfülöpi Luther-konferencián személyesen nem tudott részt venni, de a reformátor kettős kormányzásról vallott nézeteit aktualizáló előadását felolvasták. Véghegyi Antallal, a Magyarországi Evangélikus Egyház – jelenleg nem működő – liturgiai

bizottságának tagjával, az országos iroda egykori teológiai referensével, hetilapunk *A vasárnap igéje* rovatának korábbi vezetőjével a közelgő nagyhét apropóján beszélgettünk.

– A *Keresztyén Igazság* folyóirat tavaly novemberi számából idézett mondatoknál erősebb egyházkritikát aligha

lehetne megfogalmazni. Valóban ennyire tragikus a helyzet?

– Meglehetősen. Lelki kormányzásnak nyoma sincs egyházunkban, mert a mostani egyházkormányzás nem más, mint egy intézmény adminisztratív eszközökkel való igazgatása.

– Ez általában is jellemző ma a keresztény felekezetekre, vagy kizárólag a Magyarországi Evangélikus Egyházra tartja érvényesnek?

– A római katolikus egyházban és az ortodox egyházakban ennél talán jobb a helyzet, mert a püspökök tanításbeli kérdésekben is megnyilatkoznak, és törekednek arra, hogy egyházukban tanfegyelem legyen. ►

Nálunk tanfegyelmi kérdésben – a reformáció óta – mindössze kétszer indítottak eljárást, és mind a kettő befejezetlen maradt, mert kivárták az érintettek halálát. Gyakorlatilag nincs rá magyarországi példa, hogy a püspökök bárkit – tévtanítása miatt – elmarasztaltak vagy végzáltak volna. A probléma tehát korántsem új keletű.

– No, de mi éppenséggel büszkék szoktunk lenni arra, hogy protestáns egyházainkban nem létezik „tanítói hivatal”...

– Jobb, ha tisztázzuk: reformátoraink annak idején csupán azt bírálták, hogy Róma a tanítói hivatal tekintélyét a Szentírás tekintélye fölé helyezi. Ezt természetesen ma sem vállalhatjuk. De a püspökség tisztsége – vele az apostolság örökölhető lelki tartalma – a reformáció korában is megmaradt, és a püspököknek igenis elsődleges feladatuk az egyház lelki kormányzása. Ahogyan révfülöpi előadásomban is írtam, az apostolok nem voltak se

főpénztárosok, se személyzetesek, se főépítészek, se jogi képviselők, hanem az evangélium tisztán és igazán való hirdetésének és tanításának felügyelői voltak. Kézrátételükkel ennek felügyeletére hatalmazták fel a püspököket is. Így részesítették őket a lelki kormányzás felelősségében a rájuk bízott nyáj élén. Luther annak idején nehezményezte, hogy a pápa fennhatósága alatt álló püspökök nem végeznek valódi egyházi szolgálatot, hanem hivatalnokokká és világi hatalmasságokká lettek. Mit mondana akkor mostani püspökeinkre, akik prédikálnak, iktatnak és szentelnek ugyan, de a szószékeinkről nem ritkán messze hallatszó tévtanításokkal nem foglalkoznak? Mostanság egy lelkész szolgálatában bárminek lehet következménye, csak annak nem, amit prédikál.

– Tévtanítások idéznék elő gyülekezeteink Európa-szerte tapasztalható fogatkozását?

– A probléma gyökerét mélyebben kell keresni. Nem véletlenül választottam előadásom alcímének az ismert evangéliumi mondatot: „Ha valaki énutánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel naponként a keresztyét, és kövessen engem.” (Lk 9,23)

Helyes hangoztatni, hogy Isten úgy fogad el bennünket, ahogy vagyunk, mert ez igaz. De nem azért, hogy olyanok is maradjunk.

Jézus itt világossá teszi, hogy az ő követése „keresztkövetést”, keresztthorodozást jelent. Mármost a civilizált világ kereszténységének ehhez egész egyszerűen nem fűlik a foga. Egyházvezetőink pedig – érzékelvén a hívek berzenkedését – megalkudtak, és szép lassan kezdték megtúrni a Luther látásmódjával szögesen ellentétes „dicsőségtelológiát”, amelyben a keresztnek csak Krisztus földi életében jut szerep. Ma pedig már ott tartunk, hogy az európai kereszténységet a hedonista jelzővel lehet illetni.

– De ha „a kereszt teológiájának” nevezett lutheri látásmód helyett könnyebben fogyasztható evangélium hangzik a szószékekről, akkor miért fogatkoznak mégis a hívek?

– A gyülekezeti tagság létszámbeli alakulását – koronként, településenként – számos tényező befolyásolhatja. Ma azonban tapasztaljuk, hogy akik lelki kormányzásra vágnak, azok előbb-utóbb más közösségekhez – gyakran sajnos szektákhoz – csapódnak. A felhívított evangélium pedig sokak számára még mindig nem elég „híg”, noha talán a félígazságok a legveszélyesebbek. Helyes hangoztatni, hogy Isten úgy fogad el bennünket, ahogy vagyunk, mert ez igaz. De nem azért, hogy olyanok is maradjunk. Arra viszont ritkán figyelmeztetnek a lelkészek, hogy Krisztus képére kell formálódniuk. Pláne nem „ijesztgetnek” Luther Pál nyomán tett kijelentésével, miszerint itt a földön még csak „a megfeszített Krisztus képére”... Ez az, amiről nem akar hallani senki. És ez az, aminek hangoztatásától a lelki kormányzásért első rendben felelős püspökök is inkább eltekintenek.

– Milyennek kellene lennie Luther egyházának?

FOTÓK: KISS TAMÁS

– Krisztusi egyháznak, a szó valódi értelmében. Sokak protestáns identitástudata abban merül ki, hogy nem vagyunk katolikusok. Holott éppen mi vagyunk azok – a pápa csak római. Az én félelmem az, hogy már rég nem lesznek gyülekezetek, de püspöki hivatalok és más egyházi irodák még mindig lesznek. S hogy ne csupán papíron létezzen Magyarországi Evangélikus Egyház, néhány templomot majd fenntartunk, kínosan ügyelve, hogy az oda betérőket senki ne riogassa azzal, hogy a bűnről beszél, vagy azzal a figyelmeztetéssel, hogy a megtérés alapvető életváltozást kell hogy eredményezzen. Luther különbséget tesz látható és láthatatlan egyház között. Osztom abbéli meggyőződését, hogy látható egyház nélkül láthatatlan egyház sem létezhet.

– Bizakodó bátorságunkat bizonyítandó, kérem, foglalja össze röviden a már említett lutheri „keresztteológia”, a theologia crucis lényegét.

– Helyesebb talán látásmódról beszélni, hiszen Luther keresztteológiájának a kereszt nem a tárgya, hanem az „optikája”, amelyen keresztül Istenre, emberre és a világra tekint. Tehát nem keresztértelmezésről van szó, amelyet némelyek szerint a „föltámadás teológiájával” kell kiegészíteni, hogy az egyoldalúságot elkerüljük. Luther természetesen Jézus kereszthalálát és föltámadását is a keresztteológia szemüvegén át nézi és értelmezi. Így például felismeri, hogy Jézus halálának nem Istenben kellett változást előidéznie – hogy tudniillik haragvó Istenből megbékélt legyen –, hanem bennünk. Bennünket kell az Isten számára elfogadhatatlan bűnösből az Isten elfogadott gyermekévé változtatnia, Péter apostol szavaival: isteni természetben részesítenie és így átlényegítenie (transsubstantiatio). Annak ellenkezőjévé kell válnunk, mint akik egyébként vagyunk.

Zavarba ejtő módon nemrég két katolikus püspök kritizálta a reformáció egyházait, hogy nálunk mindent beborít a kegyelem, elég hinni, és akkor a bűnöst kinevezik igaznak, holott marad ugyanolyan, amilyen volt, nem változik semmi... Márpedig Luther szerint, ha a tényleges életváltozás nem megy végbe, akkor Krisztus hiába halt meg értünk. Ahogy 203. énekünk szövege mondja: „Kérlek, halálod ára / Rajtam ne vesszen kárba!” Bizony, ez a veszély komolyan fenyegeti a mai, keresztkövetést elutasító kereszténységet.

– Nem állhatom meg, hogy ne így tegyem fel a kérdést: lehetséges, hogy egyházunk egyik legismertebb Luther-

szakértője katolikus teológián fedezte fel a reformátor teológiájának igazságát?

– Tény, hogy katolikusként – bár előtte két éven át Keken András prédikációit hallgattam a Deák téren – először katolikus teológiára iratkoztam be, és tény az is, hogy egyik tanárom – egy ökumenikus projekt apropóján – úgyszólván az első tanítási naptól Luther szidalmazásának szentelte óráit. Két hónap elég volt, hogy az ellenpropaganda hatására őszinte érdeklődés támadjon bennem a reformátor írásai iránt... Az evangélikus teológián 1981-ben végeztem, és addigra pontosan tudtam, hogy amiben Luthert Esztergomban elmarasztalták, abban volt leginkább igaza.

– Hogyhogy nem maradt a teológián?

– Ezt nem tőlem kellene megkérdezni. A rendszerváltás előtt egyházunkban is beindult kontraszelekciós folyamatról hosszasan lehetne beszélni. Maradjunk annyiban, hogy segédlelkészi, majd parókus lelkészi szolgálatok után 2001-ben az Evangélikus

Országos Levéltár kötelékében adatott először lehetőségem kifejezetten tudományos munkát végezni. Ezzel egy időben a liturgiai bizottságnak lettem az egyetlen „főállású” tagja, majd – bár már nem ebben a minőségben – az országos irodától helyeztek nyugdíjba éppen egy évvel ezelőtt.

Jelenleg Luther házi posztilláinak a fordításán dolgozom. Ez a kötet a harmadik magyar nyelvű kiadása lesz annak a válogatásnak, amelyet Dietrich Vida, Luther tanítványa a saját gyorsírási lejegyzése alapján rendezett sajtó alá a reformátor 1532 és 1535 között elhangzott ígértetéseiből. A most készülő kiadvány a régebbieknél részben revideált átdolgozása, részben pedig újrafordítása. A házi posztilla elnevezés arra utal, hogy Luther a beszédek többségét otthonában, saját – tág értelemben vett – háza népének mondta el, olyan alkalmakkor, amikor gyengélkedése miatt nem tudta vállalni a templomi szolgálatot.

● T. PINTÉR KÁROLY

Szeretne többet tenni látásáért?

Ocuvite®

A szem egészséges működésében fontos szerepet játszanak olyan mikrotápanyagok, melyeket a szervezet nem képes előállítani. Ezért ajánlott figyelmet fordítani a megfelelő mennyiségben történő napi bevitelre.

Ocuvite® LUTEIN forte

A BAUSCH + LOMB SZAKÉRTELMEVEL
KIFEJLESZTETT ÖSSZETÉTEL:

- lutein, zeaxantin
- antioxidánsok
- cink

MERT A LÁTÁS AZ ÉLETET JELENTI

BAUSCH + LOMB

Étrend-kiegészítő készítmény, kapható a gyógyszertárakban! Az étrend-kiegészítő nem helyettesíti a vegyes étrendet és az egészséges életmódot. Az ajánlott napi fogyasztási mennyiséget ne lépje túl! A terméket kisgyermekek elől elzárva kell tartani!

További információ: **Bausch + Lomb**, 1025 Budapest, Csatárka út 82-84., telefon: (+36) 1 345 5900

Szemrevaló étkeink

Az erős napfény, betegségek vagy épp rossz szokásaink mind veszélyeztetik szemünk világát. De tehetünk ellene!

Az egészséges életmód nemcsak a testünk egészére képezhető le, hanem egyes szerveink állapotára is. Egyik legfontosabb ezek közül a szemünk. Akik egészségesek, elképzelhetetlennek tartják az életüket jó látás nélkül. De mi a helyzet, ha bizonyos szokásaink, betegségeink épp a látásunk ellen dolgoznak?

A rossz szokásokról legjobban lemondunk: ilyen a dohányzás, a mértéktelen alkoholfogyasztás és a mozgáshiány. Sokan nem is sejtik, de az arra hajlamosaknál minden elszívott cigarettaszál növelheti az időskori makuladegeneráció esélyét, míg az alkoholfogyasztás az elhízásért és a magas vérnyomásért lehet – többek között – felelős.

Bár a rendszeres testmozgás hiánya is kockázati tényezője sok szembetegségnek – főleg hatvan év felett –, az elővigyázatlan sportolás is ártalmas lehet! A különböző szabadidős tevékenységeknél, elsősorban

például a tenisznél és hasonló ütős sportágaknál egy-egy véletlen baleset miatt meglehetősen gyakoriak a vérzéssel, retinaválással járó szemsérülések.

Sokan idegenkednek a napszemüveg viselésétől, pedig nem csak a hunyorgás okozta apró szarkalábak ellen tesz jó szolgálatot. A napfényben lévő ultraibolya sugárzás károsíthatja a szemet, ami főleg időskorban jelenthet gondot.

A szem egészséges működésében fontos szerepet játszanak olyan mikrotápanyagok, amelyeket a szervezet nem képes előállítani. Ezért ajánlott figyelmet fordítani a megfelelő mennyiségű napi bevitelre.

Étrendünkbe igyekezzünk beiktatni olyan élelmiszereket, zöldség- és gyümölcsfélék fogyasztását, amelyek a megfelelő látás fenntartásához szükséges mikrotápanyagokat tartalmaznak.

A különböző vitaminok és ásványi anyagok nemcsak testünk egészének, hanem a látásunknak is jót tesznek. A répa-

félék, a máj, a vaj, a cheddar sajt, a citrusfélék, a zöld borsó, a paradicsom, a brokkoli, a burgonya, a különféle növényi olajok, a diófélék, az avokádó, a kiwi, a búzacsíra, a tojás, a hal, a baromfi, a vörös húsok és a teljes kiőrlésű gabonafélék bőven tartalmaznak vitaminokat és ásványi anyagokat. A zöld leveles zöldségek (amilyen a petrezselyem, a spenót, a kelkáposzta és a fejes saláta), valamint a brokkoli, a csemegekukorica és a tojássárgája gazdag luteinben és zeaxantinban, míg a lazac, a szardíniafélék, a tonhal, a makrél és a hering bővelkedik omega-3 zsírsavakban.

A szem egészséges működéséhez a C- és E-vitamin járul hozzá, mivel ezek antioxidáns tulajdonságúak, és a sejtek anyagcsere-folyamataiban megkötik és hatástalanítják a fény hatására képződő anyagokat, az úgynevezett szabad gyököket. A cink, valamint az omega-3 zsírsavak csoportjába tartozó DHA pedig a normál látás fenntartását segíti elő. (X)

Vándorsólyom

RAJZ: BUDAITIBOR

A közismert vörös vércsénél nagyobb, hegyes szárnyú, viszonylag rövid farkú ragadozó. Jellemző a fehér torokra húzódó sötét barkó. Az ivarok hasonló színezetűek, de a tojó nagyobb a párjánál. A költőhely környékén hallatott hangjuk hangos „gi-gi-gi”.

Az egész világon, valamennyi földrészen elterjedt faj, de állománya az 1950-es években Európában és Észak-Amerikában katasztrofálisan megfogyatkozott. Ennek oka a mezőgazdaságban használt vegyszerek, különösen a hírhedt DDT, amely a zsákmányállatokon keresztül jutott a sólymok szervezetébe. Magyarországon korábban kis számban rendszeresen fészkeltek az Északi-középhegység sziklás részein, majd az 1960-as években eltűnt, és legfeljebb kóborló példányait lehetett látni. A DDT betiltását, ezáltal az európai állomány erősödését követően 1997-ben egy pár újra megtelepedett a Pilisben, és ettől kezdve kis számban évente költ a középhegységek számára alkalmas sziklás részein.

Fészket, akár a többi sólyomféle, nem épít, három-négy sárgás alapon vörhenyesbarnán foltos tojását sziklapárkányok mélyedésébe, néha ragadozó madaraktól elfoglalt fészkekbe rakja. Szívesen költ hollók közelében. Egy alkalommal a Zemplénben egy sziklapárkányon kirepülés előtt álló hollófiókát találtunk, de hozzájuk egészen közel, egy kiugró sziklán ott ült a vándorsólyom, míg párja a hollókkal együtt felettük kerिंगett a magasban.

A tojó körülbelül huszonnyolc napig kotlik, az eleséget párja hordja számára. A költést megelőzően, február végén, március elején látványos nászrepülésüket lehet megfigyelni. A pár a magasban köröz a területe felett, majd a hím játékosan párjára vág, amely hanyatt fordulva várja, és ezt a játékot többször is megismétlik.

A vándorsólyom elsősorban repülő madarakat, galambokat, gerléket, seregélyeket, pacsirtákat fog, de levágja a récét és akár a libát is. Kiszemelt prédájára a magasból óriási, 250-300 kilométeres sebességgel vág, így az ritkán menekül a karmai elől. A vándorsólyom állandó madár, egész évben nálunk van. Védett, természetvédelmi értéke ötszázezer forint.

● SCHMIDT EGON

Kérdések:

1. Vajon ma hány pár él hazánkban?
2. Naponta hányszor kapnak enni a fiókák?
3. Mikortól tudnak repülni?

A vándorsólyom egyik leggyakoribb zsákmánya a házi galamb, érte a városba is belátogat. Láttak már példányt a Szent István-bazilika és más magas épületek tetején is, amint a galambokat figyelte. Ha sikerül megpillantanod, vagy kirándulás közben a hegyekben látsz vándorsólymot, írd meg nekünk! Le is fotózhatod. Címünk: Evangélikus Élet szerkesztősége, 1091 Budapest, Üllői út 25.; e-mail: evelet@lutheran.hu.

Megfigyelések: 1. Tíz-tizenkettő, 2. Ötször-hatszor, 3. Hat-hét-hétes koruktól.

Töprengő

Királyul néz ki!

Talán ide most neked kellene a következő sorokat írni. Szerinted mi az, ki az, ami-aki királyul néz ki? És miért? Mert divatos? Van rajta, benne valami nagyon különleges? Olyan győztes fajta?

Mindig élen jár? Sokan követik, mert tetszik?

Ha elolvasod Máté evangéliumának 21. fejezetéből az 1-11. verset, meglátod, hogy Jézus ott egyáltalán nem nézett ki királyul. Mégis úgy üdvözölték az emberek, ahogy egy királyt szokás. Vajon azt várták, hogy hamarosan megkoronázhatják? Majd akkor felveszi a valódi királyi formáját? Mikor aztán később látták, hogy ez nem történik meg, sokan elfordultak tőle, és elhagyták őt. Mi már tudhatjuk, hogy Jézust nem az emberek teszik királlyá. Az ő hatalma Istentől van. Ő nem olyan, mint egy király, hanem *tényleg az*.

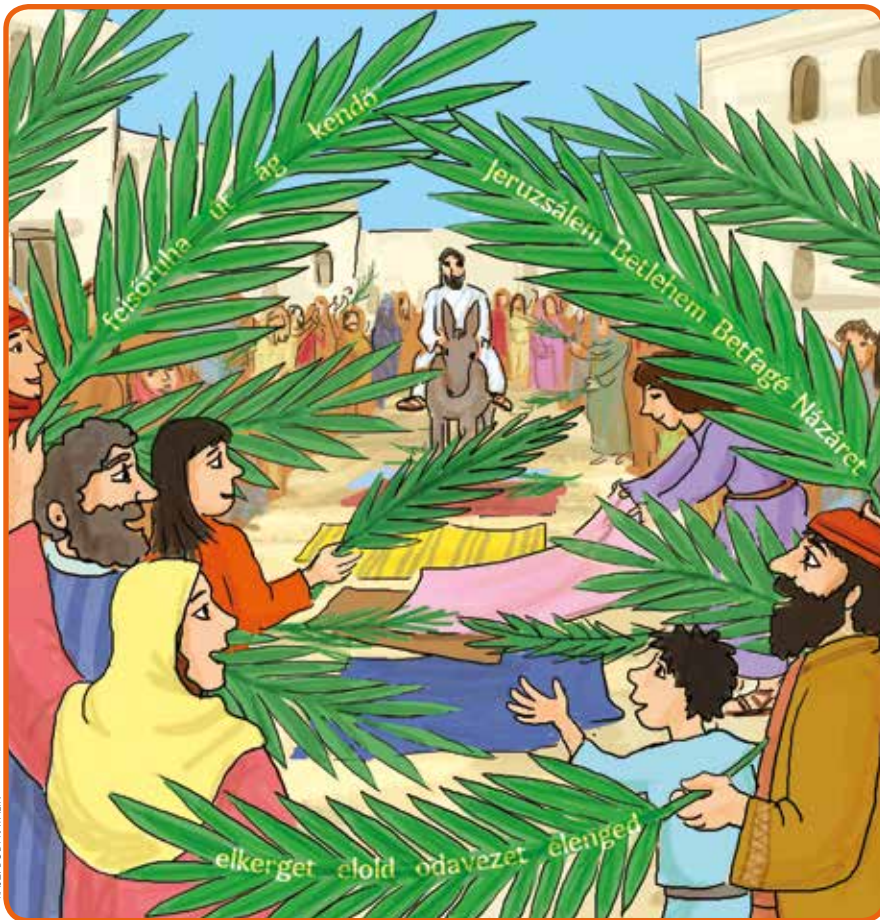
Te is az ő országának lakója vagy. Ne olyan embereket kövess, akik csak királyul néznek ki! Fogadd el azok példáját, akik ismerik Jézus szeretetének hatalmát, és ettől tudnak királyul viselkedni: szeretni másokat!

Fogom a kezed!

Úr Jézus!

Szeretek győzni a versenyeken. Valaki azt mondta, te legyőzted őt a szeretetteddel, és az jó volt. Nem érezte úgy, hogy veszített. Sőt! Veled ő is győztes lett. Kérlek, győzz le engem is!

**Téged milyen kérdés foglalkoztat?
Ha megírod, a Töprengő szívesen keresi veled együtt a választ.**

RAJZ: BÓDI KATALIN

REJTVÉNY

Az egy-egy pálmaágon felsorolt szavak közül valamelyik kilóg a sorból. Keresd meg a kakukktójást! Ha megtalálod, röviden indokold is meg a döntésedet!

A helyes megfejtéseket szerkesztőségünk címére beküldők között jutalmat sorsolunk ki. Neved mellett az életkorodat is tüntesd fel!

Készíts szamarat parafa dugóból!

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 20.) *De amikor megjelent a mi üdvözítő Istenünk jósága és emberszeretete, nem az általunk véghez vitt igaz cselekedetekért, hanem az ő irgalmából üdvözített minket.* Tit 3,4–5 (Ézs 59,12b–13a; Jn 12,12–19; Fil 2,5–11; Zsolt 88) A virágvasárnap a hétköznapi valóságot mutatja meg; nem a bűnös alázatos, hanem az Igaz. Ezért jelenik meg éppen őbenne a jóság és az emberszeretet, amely az ő alázatosságában lesz tökéletessé és lenyűgözővé. Erre nemcsak a bünt kedvelő és terjesztő ember alkalmas, hanem az önigazolól, talpraesett kimagyarázkodó, sőt még az olykor helyesen cselekvő, igaz ember is. Csak Jézus alázatában tárulhat fel Isten jósága és emberszeretete – és csak az alázatos ember előtt.

Hétfő (március 21.) *Ezért tehát a lankadt kezeket és a megroskadó térdeket erősítsétek meg, és egyenes ösvényen járjatok...* Zsid 12,12–13 (Zsolt 48,15; Mt 26,6–13; Mk 14,53–65) Nincs az a kéz, amely meg ne lankadna, és az a térd, amely meg ne rogyna – hiszen nincs az az ember, aki mindent el tudna hordozni. Határainkat ezért nemcsak megtapasztalhatjuk életünk során, de Isten akarata az is, hogy ki is ismerjük őket, és ezzel az önismerettel vállaljuk magunk és mások terheit. Amikor a hit és az emberség példáit látjuk, erőt és kedvet kaphatunk a talpra álláshoz, de a határainkon túl eső tartományban csak egy reményünk és támaszunk van: Isten. Ennek a reménységnek a hordozóit várja sóvárogva a teremtett világ.

Kedd (március 22.) *Tied, Uram, az ország, magasztos vagy te, mindenség fejedelme!* 1Krn 29,11b (Zsid 2,9; Jób 38,1–11; 42,1–6; Mk 14,66–72) Dávid király országot teremtő munkája az e világi küldetés és szolgálat példaképe maradt a bibliai idők óta. Utolsó imája is a nagy szolgálattevőké: minden törekvés és aktivitás, eredmény és építkezés után is Istenre hagyatkozik töredékes életével. Mert Isten az égboltozat a földi életterünk fölött, másra nem bízhatjuk rá sorsunk terheit. A mi Istenről gyakran megfélelmező mindennapi aktivitásunkban, munkálkodásunkban is merjünk rácsodálkozni Isten felségére, hogy az apró-cseprő dolgok is a helyükre kerüljenek bennünk és körülöttünk a nagy mindenségben!

Szerda (március 23.) *Legyetek az igének cselekvői, ne csupán hallgatói.* Jak 1,22 (Zsolt 95,7b–8; Lk 22,1–6; Mk 15,1–15) Akár arra korlátozódik a keresztény életünk, hogy passzívan töltekezzünk mindazzal, amit Isten az igében és áldásban ránk áraszt, akár gyakorlatiasan csupán azt próbáljuk megoldani, hogy miképpen bizonyíthatjuk tetteinkkel a kereszténységünket, félreér-

tés áldozatait vagyunk. Jézus nagyheti kereszttútja a maga teljességében tárja fel, hogy miként lett őbenne az Ige testté, létté és üdvhozó szolgálatáá közöttünk. A mi keresztény elhívásunk sem elsősorban egyéni értelmezések kigondolására szól, hanem az Úr Jézus Krisztus teljes szívvel vállalt követésére.

Csütörtök (március 24.) *Jézus így szólt tanítványaihoz: Szomorú az én lelkem mindhalálig: maradjatok itt, és virrasszatok!* Mk 14,34 (1Móz 41,52b; Jn 13,1–15[34–35]; 1Kor 11,23–26; Mk 15,16–23) Nagycsütörtök éjszakáján, az utolsó közös vacsorát követően szerteszt ágaznak a tanítványok útjai. Van, aki távozik – szívében az árulás döntésével és sötétjével. Vannak, akik téblábolnak – a vacsora után egyszerűen a dolguk után néznek, s a továbbiakban említés nélkül meglapulnak az események hátterében. S van olyan is, aki marad, és fáradt kötelességtudásból imádkozni indul Jézussal. Nagycsütörtökön ezért ne csak a Gecsemáné-kertben történt eseményekre emlékezzünk, hanem arra is figyeljünk, ami bennünk van: a mi szívünk merre húz? A mi lábunk most merre indul tovább? Tudunk-e, akarunk-e még Jézussal maradni és imádkozni?

Péntek (március 25.) *Uram, kegyelmes tetteidről énekek öröké, nemzedékről nemzedékre hirdetem hűségedet.* Zsolt 89,2 (2Kor 5,19; Jn 19,16b–30; 2Kor 5,[14b–18]19–21; Mk 15,24–41) Kereszt. Egykor a megalázó kínhalál elrettentő eszköze. Másoknak viszont éppen a hadi sikert bejelentő mágikus hatalmi jelvény. Vagy a reformátor szerzetesi cellájában az elveszett embernek adott kegyelmes kinyilatkoztatás. Manapság pedig a megszorult, próbára tett emberi élet szinonimája, de lehet éppen bazári kivitelben nyakba vagy visszapillantó tükörré akasztott, könnyű teher is. Nagypéntek ereje éppen abban áll, hogy nem elég tudni és felidézni, másoknak mit jelentett és jelent. Nekünk is lehet egy személyes mondatunk a keresztről – és boldog az az ember, akinek a szívében élhet egy ilyen zsolttáros-hálás mondat a kegyelem Istenéről!

Szombat (március 26.) *Jézus így imádkozott: Szent Atyám, tartsd meg őket a te neved által, amelyet nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi!* Jn 17,11b (Neh 1,6a; 1Pt 3,18–22; Mk 15,42–47) Ne törjük meg meg nagyszombat csendjét: tanuljunk csendben lenni, várni. Megrendülni, várni. Figyelni, várni. Reménykedni, várni. Meghallani, elfogadni, hogy most minket meghaladva, tőlünk semmilyen hozzájárulást sem kérve cselekszik értünk az isteni kegyelem. Jézus imádkozik. Értünk imádkozik. Másokért is imádkozik. Lassan formálódik az élet. Nagypéntek és élet. Kereszt és élet. Halál és élet. Összetartozás és élet. Ember és élet. Isten és élet. Élet, élet, élet...

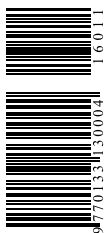
● KORÁNYI ANDRÁS

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja – megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu. • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu. • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu. Előfizetés: kiado@lutheran.hu.
 • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu).
 Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószervező: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com). Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). Rovatvezetők: KENDEH K. PÉTER – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), LACKNER NÉ PUSKÁS SÁRA – Gyermekeknek (keszniegyul@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu). Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518.
 Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN.
 Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302. Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Ára: 450 Ft

Sok nyelv egy Lélek

Bábeltől pünkösdig

Egyházkerületi családi missziói nap

2016. május 7. szombat

Kiskőrös

- 9:00 Térzene a Kiskőrösi evangélikus fúvósokkal
9:15 Közös éneklés a Közel együttessel
9:45 Köszöntések – Lupták György, Radosné Lengyel Anna
10:00 Nyitó istentisztelet úrvacsorával (1Móz 11,1-9) – Gáncs Péter
11:15 Ízelítő a délutáni kínálatból
12:00 Ebéd
13:00 Max Lucado: Értékes vagy! – A Sztéhlo-gimnázium diákjainak előadása
13:30 Az igehirdetés továbbgondolása – Gáncs Péter
Többnyelvű énekelt áhítat – Szvorák Katalin, Radosné Lengyel Anna
Hétköznapi misszió – dr. Anne-Marie Kool, Szeverényi János
Migráció és misszió – dr. Nagy Dorottya, Szabóné Mátrai Marianna
A gyülekezetnövekedés útja – Süveges Gergő, Deák László
15:00 Egyházkerületi díjak átadása
15:30 Záróáhítat (ApCsel 2) – Lupták György és a kiskőrösi Gospel sasok

Gyermek- és ifjúsági programot egész nap biztosítunk.
Hideg ebédcsomagról az egyházkerület gondoskodik.
A nagy busszal érkező csoportok 50%-os támogatást
igényelhetnek.

Jelentkezési határidő: 2016. április 15.

Jelentkezni a del.lutheran.hu weboldalon lehet.

További információ:

Déli Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatala

1088 Budapest, Puskin u. 12.

E-mail: deli.kerulet@lutheran.hu

MMXVI
XXV. JUBILEUM

PÁL APOSTOL

DALOK PÁL LEVELEI SZERINT

ZENE: GRYLLUS DÁNIEL VERSEK: SUMONYI ZOLTÁN

G R Y L L U S
D Á N I E L
F E R E N C Z I
G Y Ö R G Y É S A
R A C K A J A M
S Z I R T E S E D I N A
M Ó K U S

2016.
MÁRCIUS

18. NYÍREGYHÁZA
19. BÉKÉSCSABA
21. KŐSZEG

22. SOPRON
23. PÉCS
24. BP. KŐBÁNYA